

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
GERARD HOGAN
esitatud 16. septembril 2021¹

Kohtuasi C-251/20

Gtflix Tv
versus
DR

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour de cassation (kassatsioonikohus, Prantsusmaa)

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus nr 1215/2012 – Juriidilist isikut halvustavate kommentaaride avaldamine internetis – Andmete parandamise, sisu kustutamise ja tekkinud kahju hüvitamise hagid – Tekkinud kahju hüvitamise hagide menetlemise pädevus – Üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid

I. Sissejuhatus

1. Alates sellest, kui jõustus Brüsseli konventsioon kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta² ja see hiljem Brüsseli määruse³ eri versioonidega asendati, on kogu selle „euroopastatud“ rahvusvahelise eraõiguse korpuse eesmärk olnud edendada ettearvatavust ja kindlust tsiviilasjade kohtualluvuse määramisel eri liikmesriikide kohtutele. Samuti on Brüsseli süsteemi eesmärk olnud võimaluse korral koondada võimalikud kohtualluvuse kohad ühes või teises konkreetse asjas nii vähestesse õigussüsteemidesse kui võimalik ehk neisse, mis on hagiga kõige lähemalt seotud.

2. Need eesmärgid on pandud siiski proovile reas kohtuasjades, mis ulatuvad tagasi vähemalt Euroopa Kohtu 1995. aasta otsuseni Shevill.⁴ Probleem on kõige teravam siis, kui hageja on nõudnud lepinguvälise kahju hüvitamist laimavate või muude seesuguste avalduste eest, kui väidetakse, et süülise teoga on tekitatud kahju mitmes eri jurisdiktsioonis. Niisuguses olukorras ei tundu olevat võimalik pidada kinni reeglist, millega oleks võimalik rahuldavalt saavutada need omavahel vastuollu sattuda võivad eesmärgid: ühelt poolt kindluse, ettearvatavuse ja läheduse, hoides samas teiselt poolt ära võimalike kohtualluvuste paljususe. Neid raskusi suurendavad tänapäeva maailmas tehnoloogia edusammud, kui väidetavalt laimavaid või muul viisil pahatahtlikke kommentaare on avaldatud internetis.

¹ Algkeel: inglise.

² 27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsioon kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1).

⁴ 7. märtsi 1995. aasta kohtuotsus Shevill jt (C-68/93, EU:C:1995:61).

3. Selline on üldine õiguslik taust keerukatele kohtualluvusalastele küsimustele käesolevas eelotsusetaotluses, mis puudutab määruse nr 1215/2012⁵ artikli 7 punkti 2 tõlgendamist.

4. Eelotsusetaotlus on esitatud Tšehhi Vabariigis asuva täisealiste meelelahutuse äriühingu Gtflix Tv ja Ungaris elava pornograafiliste filmide režissööri, produtsendi ja levitaja DRi vahelises vaidluses, mis puudutab hüvitisenõuet väidetavalt teotavate avalduste eest, mida DR on teinud veebisaitidel ja -foorumites. Enne faktiliste asjaolude ja sisuliste õigusküsimuste käsitlemist on kõigepealt vaja kindlaks määrata asjakohane õiguslik raamistik.

II. Õiguslik raamistik

A. *Rahvusvaheline õigus*

5. Tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon, millele kirjutati alla 20. märtsil 1883 ja mis vaadati uuesti läbi Stockholmis 14. juulil 1967 ning mida muudeti 28. septembril 1979 (*United Nations Treaty Series*, 828. kd, nr 11851, lk 305). See konventsioon käsitleb tööstusomandit kõige laiemas mõttes ning selle kohaldamisalasse kuuluvad patendid, kaubamärgid, tööstusdisainilahendused, kasulikud mudelid, teenindusmärgid, kaubanimed, geograafilised tähised ja kõlvatu konkurentsi tõkestamine.

6. Selle konventsiooni artiklis 10 *bis* on sätestatud:

„(1) Liidu liikmesriigid on kohustatud tagama liikmesriikide kodanikele tõhusa kaitse kõlvatu konkurentsi vastu.

(2) Kõlvatuks konkurentsiks loetakse iga konkurentsitoimingut, mis on vastuolus ausate tavadega tööstuses ja kaubanduses.

(3) Ilmtingimata peab keelustama:

1) kõik teod, mis võivad mis tahes viisil põhjustada konkurendi ettevõttes, toodetes või tööstuslikus või kaubanduslikus tegevuses arusaamatust;

2) valeväited kommertstegevuses, mis võivad diskrediteerida konkurendi ettevõtte ja toote reputatsiooni, tööstuslikku või kaubanduslikku tegevust;

3) teated või väited, mille kasutamine kommertstegevuses soodustab üldsuse eksitamist kaupade iseloomu, valmistusviisi, omaduste, kasutuskõlblikkuse või koguse suhtes.“

⁵ ELT 2012, L 351, lk 1.

B. Liidu õigus

1. Määrus nr 1215/2012

7. Määruse nr 1215/2012 põhjendustes 13–16 ja 21 on märgitud:

„(13) Menetluste, mille suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, ja liikmesriigi territooriumi vahel peab olema seos. Järelikult tuleks kohtualluvuse ühiseeskirju kohaldada põhimõtteliselt siis, kui kostja alaline elukoht on liikmesriigis.

(14) Kostja suhtes, kelle alaline elukoht ei ole liikmesriigis, tuleks üldiselt kohaldada siseriiklikke kohtualluvuse eeskirju, mis kehtivad selle liikmesriigi territooriumil, kelle kohtusse pöörduiti.

Tarbijate ja töötajate kaitse tagamiseks, liikmesriikide kohtute pädevuse kindlustamiseks olukordades, kus neil on erandlik kohtualluvus, ning poolte autonoomia austamiseks tuleks siiski käesoleva määruse teatavaid kohtualluvuse eeskirju kohaldada kostja alalisest elukohast olenemata.

(15) Kohtualluvuse eeskirjad peaksid olema hästi prognoositavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga. Seepärast peaks alati olema tagatud kohtualluvus kostja elukoha alusel, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui vaidluse sisu või poolte autonoomia eeldab teistsugust seost. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida vastuolulist kohtualluvust, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt kindlaks määratud.

(16) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvuse määramisel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Tihe seos peaks tagama õiguskindluse ja hoidma ära võimaluse, et kostja vastu esitataks hagi liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha. See on oluline eelkõige lepinguväliste võlasuhete puhul, mis tulenevad eraelu puutumatus ja isikuõiguste rikkumisest, sealhulgas laimust.

[...]

(21) Harmoonilise õigusemõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust vähendada miinimumini ja tagada, et eri liikmesriikides ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. Paralleelsete menetluste ja seotud hagide lahendamiseks ning selleks, et ennetada probleeme, mis tulenevad siseriiklikest erinevustest seoses ajaga, mille jooksul saab kohtuasja pidada pooleliolevaks, peaks olema selge ja tõhus süsteem. Käesoleva määruse kohaldamiseks tuleks see aeg autonoomselt kindlaks määrata.“

8. Kohtualluvuse eeskirju sisaldab sama määruse II peatükk, millesse kuuluvad artiklid 4–34.

9. Määruse nr 1215/2012 II peatüki 1. jakku „Üldsätted“ kuuluva artikli 4 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva määruse kohaselt esitatakse hagi isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse sõltumata nende kodakondsusest.“

10. Sama määruse 1. jakku kuuluva artikli 5 lõikes 1 on sätestatud:

„Isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib hagi esitada teise liikmesriigi kohtusse üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras.“

11. Määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 sõnastus on identne sellega, mida sisaldab selle määrusega kehtetuks tunnistatud nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 5 punkt 3, mis vastab Brüsseli konventsiooni artikli 5 punktile 3. Selles sättes, mis kuulub määruse nr 1215/2012 II peatüki 2. jakku „Valikuline kohtualluvus“, on ette nähtud:

„Isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi teises liikmesriigis:

[...]

2) lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda.“

12. Määruse nr 1215/2012 artiklis 30 on sätestatud:

„1. Kui eri liikmesriikide kohtutes on lahendamisel seotud menetlused, võivad kõik kohtud peale kohtu, kuhu pöörduiti esimesena, oma menetlused peatada.

2. Kui menetlus on pooleli esimeses astmes kohtus, kuhu pöörduiti esimesena, võivad ülejäänud kohtud poole taotlusel pädevusest loobuda, kui kohus, kuhu pöörduiti esimesena, on kõnealustes menetlustes pädev ja kui asjaomase riigi õigus võimaldab neid menetlusi liita.

3. Käesoleva artikli tähenduses loetakse menetlused seotuks, kui nad on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitatav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos.“

2. *Määrus (EÜ) nr 864/2007*

13. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“)⁶ põhjenduses 7 on märgitud:

„(7) Käesoleva määruse reguleerimisala ja sätted peaksid olema kooskõlas nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades („Brüsseli I määrus“)⁷ ning lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatavat õigust reguleerivate õigusaktidega.“

14. Sama määruse artiklis 4 „Üldreegel“ on sätestatud:

„1. Kui käesolevas määruses pole sätestatud teisiti, kohaldatakse kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva lepinguvälise võlasuhte suhtes selle riigi õigust, kus kahju tekib, olenemata

⁶ ELT 2007, L 199, lk 73.

⁷ EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42.

sellest, millises riigis kahju põhjustanud sündmus aset leidis, ning olenemata sellest, millises riigis või millistes riikides ilmnevad nimetatud sündmuse kaudsed tagajärjed.

2. Kui väidetavalt vastutava isiku ja kannatanu harilik viibimiskoht on kahju tekkimise ajal samas riigis, kohaldatakse kõnealuse riigi õigust.

3. Kui juhtumi kõikidest asjaoludest ilmneb, et kahju õigusvastane tekitamine on ilmselgelt tihedamalt seotud mõne muu riigiga kui lõigetes 1 ja 2 osutatud riik, kohaldatakse asjaomase teise riigi õigust. Ilmselgelt tihedam seos mõne teise riigiga võib eelkõige tugineda poolte vahel juba olemasolevale suhtele, nagu näiteks lepingule, mis on asjaomase kahju õigusvastase tekitamisega tihedalt seotud.“

15. Sama määruse artikli 6 „Kõlvatu konkurents ning vaba konkurentsi piirav tegevus“ lõigetes 1-2 on sätestatud:

„1. Kõlvatu konkurentsi tulemusena tekkiva lepinguvälise võlasuhte suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus kõlvatu konkurents mõjutab või tõenäoliselt mõjutab konkurentsisuhteid või tarbijate ühishuve.

2. Kui kõlvatu konkurents mõjutab üksnes konkreetse konkurendi huve, kohaldatakse artiklit 4.

[...]“.

C. Prantsuse õigus

16. Prantsuse õiguses tähendab kõlvatu konkurents igasugust ettevõtlusvabaduse liigset kasutamist toimingutes, mis on vastuolus eeskirjade ja tavadega ning millega põhjustatakse kahju. Üheks kõlvatu konkurentsi vormiks on tunnistatud halvustamine, mis Prantsuse kassatsioonikohtu praktika kohaselt seisneb konkurenti tõenäoliselt diskrediteeriva teabe avaldamises.⁸ Seda lepinguvälise kahju tekitamist – mis eristub laimust – reguleerivad tsiviilvastutust käsitlevad Prantsuse õigusnormid.

III. Põhikohtuasja faktilised asjaolud ja eelotsusetaotlus

17. Gtflix Tv on Tšehhi Vabariigis asuv äriühing, mis toodab ja levitab televisiooniprogramme, mille sisu vahel eufemistlikult nimetatakse täiskasvanutele mõelduks. DR on Ungaris elav pornograafiliste filmide režissöör, produtsent ja levitaja. Tema filme turustatakse Ungaris asuvate veebisaitide kaudu, mille omanik on ta ise.

⁸ Cass. com., 24. september 2013, nr 12-19.790. Vt samuti cass. com., 18. oktoober 2016, nr 15-10.384; cass. com., 15. jaanuar 2020, nr 17-27.778, ja cass. com., 4. märts 2020, nr 18-15.651.

18. Väidetavalt avaldas DR mitmel veebisaidil ja mitmes veebifoorumis korrapäraselt Gtflix Tv kohta halvustavaid märkusi. Gtflix Tv esitas DRile ametliku palve need märkused kustutada. Kui DR seda ei teinud, esitas Gtflix Tv Tribunal de grande instance de Lyoni (Lyoni esimese astme kohus, Prantsusmaa) presidendile taotluse algatada DRi vastu lihtmenetlus. Selles menetluses palus Gtflix Tv kohtul kohustada DRi:

- rahatrahvi ähvardusel lõpetama Gtflix Tv ja tema veebisaidi halvustamise ning avaldama igas asjaomases foorumis prantsus- ja ingliskeelse ametliku teate;
- lubama Gtflix Tv-l postitada kommentaare DRi hallatavates foorumites;
- maksma Gtflix Tv-le sümboolselt ühe euro hüvitiseks tema majandusliku kahju eest ja ühe euro mittevahalise kahju eest.

19. Seepeale vaidlustas kostja Prantsuse kohtu kohtualluvuse. Tribunal de grande instance, Lyon (Lyoni esimese astme kohus, Prantsusmaa) nõustus selles küsimuses kostja väljendatud seisukohaga.

20. Gtflix Tv esitas selle kohtumääruse peale apellatsioonkaebuse Cour d'appel de Lyonile (Lyoni apellatsioonikohus, Prantsusmaa), suurendades Prantsusmaal kantud vahalise ja mittevahalise kahju eest nõutud esialgse summa 10 000 eurole. Ka see kohus kinnitas 24. juuli 2018. aasta kohtuotsusega Prantsuse kohtu kohtualluvuse puudumist.

21. Seejärel esitas hageja kassatsioonkaebuse Cour de cassationile (kassatsioonikohus, Prantsusmaa). Selle kohtu menetluses on Gtflix Tv vaidlustanud apellatsioonikohtu 24. juuli 2018. aasta otsuse, milles tuvastati, et asi ei kuulu mitte Prantsuse kohtute, vaid Tšehhi kohtute alluvusse, sest tema arvates on liikmesriigi kohtutel tõepoolest pädevus lahendada selle liikmesriigi territooriumil veebisisuga tekitatud kahjuga seotud juhtumeid niipea, kui see sisu on selles liikmesriigis saadaval. Välistades Prantsuse kohtute kohtualluvuse põhjendusel, et sellest ei piisa, kui halvustavaks peetavad ja internetti postitatud kommentaarid on saadaval asja menetleva kohtu alluvuses oleval territooriumil, vaid see sisu peab ka pakkuma mõningast huvi selle liikmesriigi elanikule, rikkus Cour d'appel de Lyon (Lyoni apellatsioonikohus, Prantsusmaa) määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2.

22. Eelotsusetaotluse esitanud kohus näib olevat seisukohal, et Cour d'appel de Lyoni (Lyoni apellatsioonikohus, Prantsusmaa) otsuses on tõepoolest rikutud õigusnormi, kuid see, et Prantsuse kohtutel puudub kohtualluvus menetleda kommentaaride parandamise või kustutamise taotlust, on ikkagi põhjendatud. Nimelt tuleneb 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsusest Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766), et andmete parandamise või kustutamise taotlusega ei saa pöörduda riigi kohtutesse lihtsalt seetõttu, et need andmed on selles liikmesriigis saadaval. Seda arutluskäiku sisaldas muidugi laimumenetluse kontekstis tehtud kohtuotsus. Ent niivõrd, kui see põhines kõnealuste andmete üldisel laadil, näib kasutatud põhjenduskäik olevat analoogia alusel rakendatav ka (väidetavalt) halvustavate väidete kustutamise või parandamise taotluste suhtes.

23. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib siiski teada, kas hageja võib esitada niisuguse ebaausa konkurentsigegevuse esinemisega seotud hüvitisenõuete suhtes hagi iga sellise liikmesriigi kohtutesse, mille territooriumil on või oli internetti postitatud sisu saadaval, tegutsedes samal

ajal andmete parandamise, sisu kustutamise ning mittevaralise ja majanduskahju hüvitamise eesmärgil, või tuleb tal esitada see hüvitusnõue kohtusse, mis on pädev andma korraldust andmete parandamiseks ja halvustavate kommentaaride kustutamiseks.

24. Nendel asjaoludel otsustas Cour de cassation (kassatsioonikohus, Prantsusmaa) menetluse peatada ja taotleda Euroopa Kohtult eelotsust järgmises küsimuses:

„Kas määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et isik, kelle arvates on teotavaid avaldusi internetis levitades tema õigusi rikutud ning kes nõuab korraga nii andmete parandamist ja teabesisu kustutamist kui ka mittevaralise ja varalise kahju hüvitamist, võib vastavalt [25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsusele eDate Advertising (C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685, punktid 51 ja 52)] pöörduda kohtusse igas liikmesriigis, kelle territooriumil on internetis avaldatud teabesisu kättesaadav või on olnud kättesaadav, nõudes selle liikmesriigi territooriumil tekitatud kahju hüvitamist, või peab ta vastavalt [17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsusele Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 48)] pöörduma selle hüvitusnõudega kohtusse, kelle alluvuses on andmete parandamiseks ja au teotavate kommentaaride eemaldamiseks ettekirjutuse tegemine?“

IV. Analüüs

25. Kõigepealt tuleb toonitada, et pelgalt see, kui ühes taotluses esitatakse mitut liiki nõudeid koos, ei mõjuta iga niisuguse nõude suhtes kohaldatavaid kohtualluvusnorme, sest vajaduse korral võib taotluse osadeks jagada.⁹ Samuti tuleb põhikohtuasjas toonitada, et kuigi hageja on esitanud mitut liiki nõudeid, viitab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus vaid selle kindlakstegemisele, milliseid kohtuid tuleb pidada pädevaks arutama halvustamisega tekitatud kahju hüvitamise hagsid.

26. Selles aspektis ei tohi unustada, et erandina määruse nr 1215/2012 artiklist 4, mis annab vaidluse sisulise lahendamise pädevuse kostja elukohaliikmesriigi kohtutele, on sama määruse artikli 7 punktis 2 sätestatud, et lepinguvälise kahju puhul võib isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, esitada hagi teises liikmesriigis selle paiga kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda.¹⁰

27. Niivõrd kui määruse nr 1215/2012 artikli 7 lõikes 2 on korratud määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 ja juba sellele eelnenud Brüsseli konventsiooni artikli 5 punkti 3 sõnastust ja eesmärke, tuleb tõlgendust, mille Euroopa Kohus on nende kahe sätte kohta andnud, pidada samuti artikli 7 lõike 2 kohta kehtivaks.¹¹

28. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikas sisalduva analüüsi kohaselt põhineb Brüsseli konventsiooni artikli 5 punktis 3 ja määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 3 ette nähtud valikulise kohtualluvuse eeskiri vaidluse ning kahjustava sündmuse toimumise või toimuda võimise koha kohtu vahelisel eriti tihedal seotusel, mis õigustab sellele kohtule pädevuse andmist korra kohase

⁹ Vt nt liidu menetlustes 12. juuni 2012. aasta kohtumäärus Strack vs. komisjon (T-65/12 P, EU:T:2012:285).

¹⁰ Seda võimalust eelistavad hagejad, niivõrd kui nad võivad põhjendatult või põhjendamatult karta kostja elukohaliikmesriigi kohtute proteksionistlikku kallutatust või soovida vältida menetluse kaughaldamisega seotud võimalikke lisakulusid.

¹¹ Vt selle kohta 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus eDate Advertising jt (C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685, punkt 39); 25. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Folien Fischer ja Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punktid 31 ja 32); 13. märtsi 2014. aasta kohtuotsus Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, punkt 19), ja 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, punkt 22).

õigusemõistmise tagamise ja menetluse otstarbeka korraldamisega seotud põhjustel.¹² Lepinguvälise kahju korral on selle paiga kohtul, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda, harilikult parimad tingimused kohtuasja lahendamiseks eelkõige tänu tihedale seosele vaidluse esemega ning kergemale tõendite kogumise võimalusele.¹³

29. Kuna aga see säte kaldub kõrvale määruse nr 1215/2012 artiklis 4 sätestatud aluspõhimõttest, mille kohaselt on pädev kostja elukohariigi kohus, tuleb artikli 7 lõiget 2 tõlgendada kitsalt ja seda tõlgendades ei saa minna kaugemale selles määruses sõnaselgelt ette nähtud olukordadest.¹⁴

30. Sellegipoolest tuleb veel ühe, samuti järjepideva Euroopa Kohtu praktika suuna kohaselt käsitada mõistet „kahju tekkimise või tõenäolise tekkimise paik“¹⁵ nii, et see tähendab kaht eri paika, nimelt kahju tekkimise paika kui ka kahju põhjustanud sündmuse tekkimise paika (mida on nimetatud ka kohaks, kus kahju põhjustanud sündmus toimus), mis kumbki võivad asjaoludest olenevalt anda iseäranis kasuliku viite seoses tõenditega ja menetluse korraldamisega.¹⁶ Seega, kui nende seostavate kriteeriumide asukohad on erinevad, võib kostja vastu hagi esitada hageja valikul kas ühe või teise paiga kohtusse.¹⁷

31. Käesolevas asjas puudutab eelotsuse küsimus üksnes kahju tekkimise paiga kindlakstegemist.

32. Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et see seostav tegur on koht, kus avaldub kahju tekitava asjaolu kahjulik mõju, see tähendab koht, kus puudusega toote tekitatud kahju konkreetselt ilmneb.¹⁸ Siiski võib see koht varieeruda olenevalt sellest, mis laadi on väidetavalt rikutud õigus.¹⁹

33. Näiteks on Euroopa Kohus märkinud, et pettuse korral, mis mõjutab finantssertifikaatide väärtust, mida kui elektroonilisi varasid hoitakse igal juhul erilisel pangakontol, mida nimetatakse väärtpaberikontoks, on kahju tekkimise koha alusel pädevad hageja elukoha kohtud, kui see konto on pangas, mis asub nende kohtute tööpiirkonnas.²⁰ Siiski otsustas Euroopa Kohus, et see

¹² Vt selle kohta 1. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, punkt 46); 16. mai 2013. aasta kohtuotsus Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, punkt 26); 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punkt 28); 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 39), ja 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus Mittelbayerischer Verlag (C-800/19, EU:C:2021:489, punkt 27).

¹³ Vt selle kohta nt 16. mai 2013. aasta kohtuotsus Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, punkt 27).

¹⁴ Vt selle kohta 27. septembri 1988. aasta kohtuotsus Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, punkt 19) või 15. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21, punkt 25); 16. mai 2013. aasta kohtuotsus Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, punkt 24), ja 12. septembri 2018. aasta kohtuotsus Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, punktid 17 ja 18). Euroopa Kohtu praktika kohaselt aga tähendab vajadus tõlgendada kohtualluvuse erinorme kitsalt vaid seda, et artiklis 7 sätestatud norme ei tohi tõlgendada laiemalt, kui nõuab nende eesmärki. Vt selle kohta 16. novembri 2016. aasta kohtuotsus Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881, punkt 28) või 25. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Obala i lučice (C-307/19, EU:C:2021:236, punkt 76).

¹⁵ Kahju põhjustanud sündmus on määratletud kui kahju põhjustanud faktiline asjaolu. Vt 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, punkt 27).

¹⁶ Vt selle kohta 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, punktid 23 ja 38) või 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus Mittelbayerischer Verlag (C-800/19, EU:C:2021:489, punkt 29). Sellel põhjendusel, nagu edaspidi selgitan, on Euroopa Kohus tunnustanud kannatanu huvide keskme asukohajärgsete kohtute pädevust, ilma et määrus nr 1215/2012 seda kriteeriumi sisaldaks.

¹⁷ Vt selle kohta 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, punkt 23) ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punkt 25).

¹⁸ Vt selle kohta 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, punkt 27).

¹⁹ Vt selle kohta 3. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, punkt 32) ja 22. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, punkt 29).

²⁰ Vt 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 55). Selles kohtuotsuses viitas Euroopa Kohus mõistele „pangakonto“ täpsema selgituseta. Siiski ei tohi unustada, et termin „pangakonto“ on üldine. Kuna Euroopa Kohus on kasutanud nimetatud kohtuotsuses seda terminit ainsuses, võib kaudselt järeldada, et Euroopa Kohtu eesmärk oli viidata konkreetselt kontoliigile. Vaidlusaluste finantstoodete eripära arvesse võttes näib, et see konkreetne konto on kaudselt, kuid siiski igal juhul väärtpaberikonto, millel sertifikaadid hoiustati, sest just sellel kontol registreeriti sertifikaatide väärtuse langus ja seetõttu realiseerus hagejale tekkinud kahju.

lahendus ei ole kohaldatav, kui hageja kaebab varalise kahju üle, mis on tingitud üleilmselt hõlpsalt kättesaadava, kuid ebaõige, mittetäieliku või eksitava teabe alusel tehtud investeerimisotsustest, kui kõnealused finantsinstrumendid väljastanud äriühingul ei olnud liikmesriigis, kus on registreeritud pank või investeerimisühing, mille registrisse see väärtpaberikonto on kantud, seadusjärgseid teatamiskohustusi.²¹

34. Mitmes liikmesriigis levitatud ajaleheartikliga väidetavalt tekitatud mittevaralise kahju kohta otsustas Euroopa Kohus kohtuasjas Shevill, et kannatanu võib esitada kirjastaja vastu kahju hüvitamise hagi kas laimu sisaldanud trükise kirjastaja asukohariigi kohtutele, mis on pädevad mõistma välja hüvitise kogu kahju eest, mis on laimuga tekitatud, või iga niisuguse riigi kohtutele, kus seda trükist levitati, ja millel on juhul, kui kannatanu väidab, et talle on tekitatud mainekahju, pädevus teha otsuseid üksnes asja menetleva kohtu asukohariigis tekitatud kahju suhtes.²² Viimati nimetatud kohtualluvusnormi on vahel – eriti selle kritiseerijate poolt – iseloomustatud nii, et sellega on ette nähtud kohtualluvuse jagamise põhimõte, mida võib mugavuse huvides nimetada nn mosaiikseks lähenemiseks kohtualluvusele.²³

35. Hiljem tuli Euroopa Kohtul kohtuasjas eDate kaaluda küsimust, mis puudutas hargmaist laimavat sisu internetis. Sellega seoses otsustas ta, et need olukorrad erinevad internetivälisest olukordadest, võttes esiteks arvesse internetis oleva sisu võimalikku kättesaadavust kõikjal ja teiseks raskusi selle leviku kindlal ja täpsel kvantifitseerimisel ning seega konkreetset ühes liikmesriigis tekitatud kahju hindamisel.²⁴ Sellele vastavalt otsustas Euroopa Kohus, et kui vaidlusalust sisu sisaldav veebisait ei ole võtnud piiravaid meetmeid, peaks kogu kantud kahju hüvitamise nõude sisulise lahendamise pädevus olema selle paiga kohtus, kus asub väidetava kannatanu huvide kese, kuna seal saab kõige paremini hinnata internetis oleva teabesisu mõju isiku isikuõigustele.²⁵ Euroopa Kohtu hinnangul vastab see koht üldiselt, kuigi mitte tingimata

²¹ 12. mai 2021. aasta kohtuotsus Vereniging van Effectenbezitters (C-709/19, EU:C:2021:377, punkt 37).

²² 7. märtsi 1995. aasta kohtuotsus Shevill jt (C-68/93, EU:C:1995:61, punkt 33). Kahju põhjutanud sündmuse toimumise koha kindlaksmääramise kohta seoses laimuga ajaleheartiklis, mida levitati mitmes lepinguosalistes riigis, märkis Euroopa Kohus, et see koht on koht, kus on kõnealuse ajalehe kirjastaja asukoht, kuna see on koht, kust kahju põhjutanud sündmus alguse sai ning kust laim välja ja käibele lasti. Sealsamas, punkt 24.

²³ Laazouzi, M., „L’extension du for européen aux personnes morales victimes d’atteintes aux droits de la personnalité sur Internet“, *JCP G*, nr 49, 4. detsember 2017, lk 2225.

²⁴ 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus eDate Advertising jt (C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685, punktid 45 ja 46).

²⁵ 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus eDate Advertising jt (C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685, punkt 48). Siis põhjendas Euroopa Kohus seda lahendust sellega, et mõiste „asjaomase isiku huvide kese“ tähistab paika, kus internetis avaldatud teabesisuga tekitatud kahju väljendub kõige selgemalt. Kohtujuristi kursiiv. 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 33). Seda lahendust on hiljuti kinnitatud 17. juuni 2021. aasta kohtuotsuses Mittelbayerischer Verlag (C-800/19, EU:C:2021:489, punkt 31). Euroopa Kohus märkis tõepoolest, et „koht, kus kahjustav sündmus on toimunud“ ei tähenda hageja elukohta, kus on tema „vara peamine asukoht“, ainuüksi asjaolu tõttu, et ta on seal kandnud varalist kahju vara osalise kaotamise tagajärjel teises osalisriigis. Vt selle kohta 10. juuni 2004. aasta kohtuotsus Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, punkt 21) ja 16. juuni 2016. aasta kohtuotsus Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 35). Sisuliselt näib selle kohtupraktika suuna loogika seisnevat selles, et kahju põhjutanud sündmuse toimumise paika ei saa eeldada: „sel alusel kohtualluvuse määramine [on] õigustatud juhul, kui hageja elukoht on tõepoolest ka kahju tekkimise või kahju põhjutanud sündmuse toimumise paik“. 12. septembri 2018. aasta kohtuotsus Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, punkt 25, kohtujuristi kursiiv) ja 12. mai 2021. aasta kohtuotsus Vereniging van Effectenbezitters (C-709/19, EU:C:2021:377, punkt 29). Tuleb siiski toonitada esiteks, et laimu korral ei teki hagejale ainult rahaline kahju, vaid samuti ja eelkõige moraalne kahju, mistõttu võib olla põhjendatud kohaldada mõistel „huvide kese“ põhinevat seostavat tegurit. Teiseks ei muutnud Euroopa Kohus oma otsuses Bolagsupplysningen ja Ilsjan huvide keset seostavaks teguriks, mis oleks kohaldatav igas olukorras. Jõudmaks järeldusele, et „kannatanu huvide kesme“ kriteerium väljendab paika, kus veebis avaldatud teabesisuga tekitatud kahju määramise nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 tähenduses, tugines Euroopa kohus eeldusele, et võimalik isikuõiguse rikkumine „on üldiselt kõige tuntavam asjaomase isiku huvide keskmes“. Kohtujuristi kursiiv. Seepärast saab järeldada, et Euroopa Kohus ei välistanud, et teatavatel asjaoludel ei pruugi kahju toimumise paik tegelikult olla asjaomase isiku huvide kese.

selle isiku alalisele elukohale. Isiku huvide kese võib olla ka sellises liikmesriigis, kus tal ei ole alalist elukohta, kuna muud näitajad, nagu kutsealane tegevus, võivad tõendada eriti lähedast seost selle riigiga.²⁶

36. Lisaks sellele seostavale tegurile märkis Euroopa Kohus oma otsuse eDate punktis 51, et hagejale jääb ka võimalus pöörduda iga niisuguse liikmesriigi kohtutesse, mille territooriumil on või oli internetis avaldatud teabesisu kättesaadav. Neil kohtutel on pädevus hinnata vaid kahju, mis tekkis selle liikmesriigi territooriumil, mille kohtusse on pöördutud.²⁷

37. Seega on isikul, kes leiab, et tema isikuõigusi on internetis toime pandud laimamise tõttu rikutud, sellest kohtuotsusest tulenevalt õigus taotleda menetluse algatamist kolmes kohtualluvuspiirkonnas, kus asjaomastel riigisisestel kohtutel on pädevus kogu kahju suhtes, nimelt kostja elu- või asukohariigis; kohas, kus kahju põhjustanud sündmus toimus – s.o kohas, kus tehti sõnaselgelt või vaikimisi otsus levitada kõnealust sõnumit²⁸ –; ja kohas, kus on hageja huvide kese. Samuti on sellel isikul võimalus taotleda menetluse algatamist teises kohtualluvuspiirkonnas, nimelt eri liikmesriikides, kus kõnealune väljaanne on või oli *saadaval*, kuid kus asjaomastel riigisisestel kohtutel on pädevus ainult selle liikmesriigi territooriumil tekkinud kahju suhtes.

38. Järgnenud kohtuasjade triloogias Pinckney,²⁹ Hejduk³⁰ ja Hi Hotel HCF³¹ kinnitati taas võimalust pöörduda hagiga iga niisuguse liikmesriigi kohtusse, mille territooriumil on või oli saadaval internetti paigutatud sisu, ning kohaldati seda võimalust autoriõiguse rikkumistele internetis. Muu hulgas kinnitas Euroopa Kohus kohtuasjas Hejduk seda analüüsi, kuigi ta ei nõustunud lõpuks kohtujurist Villalóni ettepanekuga, milles kohtujurist väljendas seisukohta, et niisugune põhimõte aitaks tekitada poolte jaoks õiguskindlusetust.³² Igas nimetatud kohtuasjas põhjendas Euroopa Kohus oma seisukohta sellega, et autoriõigus allub tavaliselt territoriaalsuse põhimõttele, st et õigupoolest on riikide õigusnormide kohaselt karistatavad ainult nende endi territooriumil toime pandud autoriõiguste rikkumised.³³

²⁶ Vt selle kohta 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus eDate Advertising jt (C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685, punkt 49). Kuna kohtuotsuse Bolagsupplysningen ja ILSJAN punkti 42 kohaselt on see seostav tegur põhjendatud selliselt, et eriti internetis oleva sisu korral on niisugune rikkumine kõige tuntavam asjaomase isiku huvide keskmes, võttes arvesse tema sealset mainet, tuleb mõistet „huvide kese“ käsitada nii, et see viitab täpsemalt kohale, kus asjaomane isik saab oma mainest kõige olulisemat majanduslikku, poliitilist, sotsiaalset või ka lihtsalt suhetega seotud kasu.

²⁷ 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus eDate Advertising jt (C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685, punkt 51). Seoses kahju põhjustanud sündmuse koha kindlaksmääramisega õiguste rikkumise korral internetis on Euroopa Kohus märkinud, et see on mitte üksnes selle sõnumi lisamise koht, vaid ka selle levitamise otsuse (sõnaselgelt või vaikimisi) tegemise koht, milleks eeldatakse olevat veebisaiti haldava äriühingu asukoht või selle omaniku elukoht. Vt seoses autoriõiguse rikkumisega internetis 22. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, punkt 25) ja seoses kaubamärgi rikkuvate reklaamväljapanekutega 19. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Wintersteiger (C-523/10, EU:C:2012:220, punkt 38). Puudusega toodete korral on aga Euroopa Kohus seisukohal, et kahju põhjustanud sündmuse tekkimise koht ei ole koht, kus otsustati toode käibele lasta, vaid põhimõtteliselt koht, kus kõnealune toode valmistati. Vt 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, punkt 26).

²⁸ See kriteerium, mis sisuliselt põhineb objektiivsel levitamistoimingu mõistel, võib vajada üleskutset edasiarendamiseks, et võtta arvesse subjektiivsemat lähenemisi, mille Euroopa Kohus on välja töötanud seoses intellektuaalomandi valdkonnas kasutatava üldsusele edastamise toimingu mõistega, mida on kujundatud 8. septembri 2016. aasta kohtuotsuses GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644, punktid 35 ja 48–55) ning 22. juuni 2021. aasta kohtuotsuses Peterson ja Elsevier (C-682/18 ja C-683/18, EU:C:2021:503, punktid 68 ja 81–89).

²⁹ 3. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, punktid 36 ja 45).

³⁰ 22. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, punktid 22 ja 36).

³¹ 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punkt 39).

³² Kohtujurist Cruz Villalóni ettepanek kohtuasjas Hejduk (C-441/13, EU:C:2014:2212, punkt 43).

³³ Vt kohtujurist Cruz Villalóni ettepanek kohtuasjas Hejduk (C-441/13, EU:C:2014:2212, vastavalt punktid 36 ja 39).

39. Lõpuks paluti Euroopa Kohtul kohtuasjas Bolagsupplysningen ja Ilsjan esitatud esimeses eelotsuse küsimuses kindlaks määrata, kas kohtuotsuses eDate sisalduv analüüs on kohaldatav juriidilisele isikule, kes nõuab veebisaidil avaldatud väidetavalt ebaõige teabesisu ümberlükkamist ja sellega seotud kommentaaride kustutamist selle veebisaidi kommentaariumist ning samuti hüvitist väidetavalt tekkinud kahju eest.

40. Nendes aspektides otsustas Euroopa Kohus seoses ümberlükkamise ja kustutamise nõuetega, et kohtuotsuses eDate ette nähtud kohtualluvusnorm kogu tekkinud kahju sisuliseks lahendamiseks selle liikmesriigi kohtutes, kus on kannatanu huvide kese, on kohaldatav ka juriidilistele isikutele olenemata sellest, kas asjassepuutuv sisu on niisugune, millest tekib varaline või mittevaraline kahju.³⁴ Euroopa Kohtu sõnul on ettevõtja huvide kese seal, kus tema maine äritegevuses on kõige rohkem välja kujunenud ja see tuleb järelikult kindlaks teha selle paiga järgi, kus ta teostab suurema osa oma majandustegevusest. Kuigi juriidilise isiku huvide kese võib kokku langeda tema registrijärgse asukohaga, kui ta teostab kogu või suurema osa oma tegevusest tema registrijärgse asukoha liikmesriigis, ja kui tal on selles liikmesriigis seetõttu tugevam maine kui kõikides teistes liikmesriikides, ei pruugi nimetatud asukoht iseenesest siiski olla selles analüüsis otsustav kriteerium.³⁵

41. Vastuseks teisele küsimusele selle kohta, millistel kohtutel on pädevus lahendada internetikommentaari ümberlükkamise või kustutamise taotlus, märkis Euroopa Kohus, et sellist taotlust ei saa esitada iga liikmesriigi kohtutele, sest võttes arvesse, et „veebisaidil avaldatud andmed ja andmesisu on kõikjal kättesaadavad ning et nende levitamise ulatus on põhimõtteliselt ülemaailmne [...], on hagi, milles palutakse andmete ümberlükkamist ja kommentaaride eemaldamist, üks ja jagamatu“.³⁶ Euroopa Kohtu hinnangul sai sellise hagi esitada üksnes nendesse samadesse kohtutesse, millele oli antud pädevus kahju täieliku hüvitamise nõudeid sisuliselt menetleda.

42. Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas võttes arvesse Euroopa Kohtu põhjendusi, mille kohaselt on õigustatud teatavate kohtute ainupädevus vaidlusaluse sisu *kustutamise või parandamise* suhtes, ei oleks asjakohane tunnustada ka nende samade kohtute ainupädevust *kahju hüvitamise* osas. Sellest tekib kaudselt küsimus, kas Euroopa Kohus soovis 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsuses Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766) mitte lihtsalt *eristada* varasemat kohtupraktikat, vaid ka oma varasema kohtupraktika *täielikult tagasi pöörata* ja sel teel loobuda mosaiiksest lähenemisviisist ka kahju hüvitamise nõuete osas.³⁷

43. Tahaksin kõigepealt selgitada, et minu arvates ei välista määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 sõnastus mosaiiksest lähenemisviisist loobumist ega nõua ka selle säilitamist. Nimelt piirdub see säte, nagu eespool selgitatud, kahju realiseerumise paiga kohtute pädevuse põhimõtte kehtestamisega seda täpsustamata.

³⁴ 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punktid 36 ja 38). Nagu Euroopa Kohus on selle otsuse punktis 37 märkinud: „ehkki vastavalt kohaldamisele kuuluvale õigusele võib asjaolu, kas tegemist on varalise või mittevaralise kahjuga, mõjutada väidetava kahju hüvitatavust, ei oma see mingisugust tähtsust huvide keskmee kindlaksmääramisele paigana, kus kohus saab kõige paremini hinnata veebis avaldatu tegelikku mõju ja seda, kas see kahjustab isikut või mitte“.

³⁵ 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 41).

³⁶ 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 48). Kohtujuristi kursiiv.

³⁷ Olgugi et käesolevas kohtuasjas seda küsimust ei käsitleta, tekib mosaiiksete kohtualluvuste põhimõtte kohaldamise küsimus ka seoses hagidega, milles ei taotleta sisu kustutamist ega parandamist, vaid sellele juurdepääsu tõkestamist. Nimelt lähtus Euroopa Kohus selleks, et põhjendada oma lahendust seoses sisu kustutamise või parandamise hagidega, sellest, et sisu kustutamise või parandamise hagi on olemuselt üks ja jagamatu, tõkestamise taotlused seda aga ei ole, sest see tõkestamine on geograafiliselt määratletav. Vt 15. septembri 2016. aasta kohtuotsus McFadden (C-484/14, EU:C:2016:689, punkt 95) ja 24. septembri 2019. aasta kohtuotsus Google (linkide eemaldamise territoriaalne ulatus) (C-507/17, EU:C:2019:772, punkt 73).

44. Teiseks pean keeruliseks teha mosaiikse lähenemisviisi kohta järeldust kohtuotsuse Bolagsupplysningen ja Ilsjan põhjal. Olgugi et kohtujurist Bobek oli teinud sõnaselgelt ettepaneku, et Euroopa Kohus oma praktika uuesti üle vaataks, otsustas Euroopa Kohus esimese küsimuse osas, milles ta oleks saanud käsitleda kohtualluvuste mosaiigi säilitamist kahju hüvitamise nõuete osas, sõnastada suhteliselt lühida vastuse, mis puudutas vaid neid liikmesriigi kohtuid, millel on pädevus menetleda kommentaaride parandamise või kustutamise taotlusega hagiid.³⁸ Niivõrd kui Euroopa Kohus tugines selleks, et põhjendada teatavate kohtute ainupädevust lahendada internetis oleva sisu parandamise või kustutamise hagiid, sellele, et niisugune hagi on üks ja jagamatu, ei tähenda see vastus tingimata mosaiiksest lähenemisviisist loobumist kahju hüvitamise hagiid osas.

45. Näiteks ei välista see, kui üks liikmesriigi kohus otsustab asjaomase kohtu liikmesriigis kohaldatavatest seadustest tulenevalt ja eriti võttes arvesse kõnealuse sisu laadi ja kättesaadavust ning asjaomase isiku mainet selles liikmesriigis, et hagejale ei ole vaja hüvitada sama liikmesriigi territooriumil tekkinud kahju, võimalust, et teise liikmesriigi kohus otsustab talle teiste õigusnormide ja muude kaalutluste põhjal hüvitise välja mõista. On täiesti võimalik kujutleda olukordi, kus esitatud nõue jääb liikmesriigis A rahuldamata niisugustel põhjendustel nagu see, et on väga tõenäoline, et selles riigis on selle avaldusega tutvunud ainult väga väike arv inimesi või et nõude esitajal ei olnud selles riigis tegelikult mainet, mida kaitsta, kuid samal ajal rahuldatakse see nõue liikmesriigis B, kus kõnealust avaldust võivad olla lugenud rohkemad inimesed või kus hagejal oli ulatuslikum maine, mida seeläbi tegelikult kahjustati või mõjutati.

46. Kuna laimu käsitlevad õigusaktid on jäänud liikmesriikide pädevusse ja neid ei ole ühtlustatud, on võimalik kujutada ette ka olukordi, kus teatavad sõnad võidakse lugeda laimavateks liikmesriigis C, kuid mitte liikmesriigis D. Ent kui mitme riigi kohtud teevad ühe ja sama internetis oleva sisu parandamise või kustutamise hagiid suhtes erisuunalised otsused, ei saaks kõnealuse sisuga kättesaadavaks tehtud internetisaidi haldajad ühel ja samal ajal neid otsuseid täita.

47. On tõsi, et Euroopa Kohus on oma otsuse Bolagsupplysningen ja Ilsjan punktis 31, kus ta viitab mosaiiksele lähenemisviisile, nimetanud pretseedendina vaid kohtuotsust Shevill. Siiski ei tundu see mulle oluline, sest Euroopa Kohus ei viitagi alati kogu oma varasemale praktikale.³⁹

48. Selles kontekstis on kõige tõenäolisem, et kohtuotsuses Bolagsupplysningen ja Ilsjan hoidus Euroopa Kohus teadlikult seisukohavõtust küsimuses, kas säilitada hüvitamise küsimustes mosaiikne lähenemisviis või mitte.⁴⁰ See siiski ei tähenda, et selle lahenduse sobivust ei tuleks hinnata.

³⁸ Vt Bizer, A., „International Jurisdiction for Violations of Personality Rights on the internet: Bolagsupplysningen“, *Common Market Law Review*, kd. 55 (6), 2018, lk 1941–1957. Kuigi Euroopa Kohus viitas teisele ja kolmandale eelotsuse küsimusele vastates sellise isiku olukorrale, kes oli esitanud taotluse teatavate andmete parandamiseks ja kahju täielikuks hüvitamiseks, võttis ta esimesele küsimusele vastates arvesse sisu parandamise või kustutamise taotlusi, nagu selle vastuse sõnastusest selgelt nähtub.

³⁹ Seevastu võib väita, et 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsuse Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766) punkt 48, milles on nimetatud põhjused, miks Euroopa Kohus ei kohaldanud mosaiikse kohtualluvuse põhimõtet andmete parandamise või kustutamise küsimustes, oli sõnastatud nii, et põhjendada eristamist, mitte täielikku pööret kohtupraktikas. Selle punkti sõnastus ei näi mulle siiski nii selgesõnaline, et võimaldada järeldust, et Euroopa Kohus soovis ilmingimata säilitada kahju hüvitamise nõuete osas mosaiikse põhimõtet.

⁴⁰ Vt selle kohta ka Idot, L., „Compétence en matière délictuelle, commentaire“, *Europe*, nr 12, detsember 2017, kommentaar 494, ning Corneloup, S. ja Muir Watt, H., „Le for du droit à l’oubli“, *Revue Critique de Droit International Prive*, 2018, lk 297 ja 300.

49. Kohtujurist Bobek asus kohtuasjas Bolagsupplysningen ja Ilsjan esitatud ettepanekus seisukohale, et see lähenemisviis ei teeni poolte ega ka üldisi huve. Oma seisukoha põhjenduseks esitas ta sellest lähenemisviisist loobumise kasuks mitu argumenti, millest kolm on tõenäoliselt asjakohased seoses kahju hüvitamise nõuetega.

50. *Esiteks* ei võtnud Euroopa Kohus kohtuotsuses Shevill ette nähtud lahendust internetis olevale sisule laiendades arvesse interneti erisust, nimelt seda, et seal avaldatav mis tahes sisu muutub kõikjal kättesaadavaks.⁴¹ Sellises kontekstis viiks mosaiikse lähenemisviisi kohaldamine pädevate kohtute paljukordistumiseni, mistõttu oleks sisu autoril keeruline prognoosida, milline kohus on vaidluse korral pädev.⁴²

51. *Teiseks* kaasneks mosaiikse kohtualluvusega oht, et nõuded fragmenteeruvad liikmesriikide kohtutes, mis on pädevad üksnes nende riigi territooriumil tekkinud kahju suhtes. Praktikaks oleks keeruline selliseid nõudeid omavahel kooskõlastada.⁴³

52. *Kolmandaks* ei aitaks eri kohtualluvuste arvu suurenemine kaitsta neid, kelle mainet on kahjustatud, sest igal juhul on neil õigus pöörduda laimava sisu autorite vastu kohtusse nendes kohtualluvuspiirkondades, kus on nende huvide kese, mis on nende jaoks kõige lihtsam. Selles kontekstis aitaks niisugune suurenemine kõigest soodustada kohtuliku ahistamise strateegiaid.⁴⁴

53. Mõõnan, et nendel argumentidel on tublisti kaalu, eriti pidades silmas määruse nr 1215/2012 eesmärke. Esiteks on selle määruse põhjenduses 21 märgitud, et selle määruse eesmärk on vähendada samaaegsete menetluste võimalust miinimumini ja hoida ära omavahel kooskõlastamatute kohtuotsuste tegemist eri liikmesriikides. Teiseks tuleneb sama määruse põhjendusest 15, et kohtualluvuse eeskirjadega tuleb tagada õiguskindlus. Kolmandaks on põhjenduses 16 märgitud, et kui on ka teisi kohtualluvuse aluseid peale kostja elukoha kohtualluvuspiirkonna, on selle põhjus kas nende kohtualluvuspiirkondade tihedamas seoses selle kohtuasjaga või korrakohase õigusemõistmise hõlbustamises.

54. Selles kontekstis võib tekkida kiusatus argumenteerida selle põhjal, et lahendused, millele jõuti kohtuotsustes Shevill ja eDate, puudutasid määruse nr 44/2001, mitte määruse nr 1215/2012 tõlgendamist, et õigustada mosaiikse lähenemisviisi kasutamisest loobumist. Tõepoolest on määruse põhjenduses 16, mis on sõnastatud teisiti kui esimesena nimetatud määruse põhjendus 12, nüüd rõhutatud õiguskindluse olulisust eelkõige lepinguväliste võlasuhete puhul, mis tulenevad eraelu puutumatus ja isikuõiguste rikkumisest, sealhulgas laimust – lisamine, mis võib tähendada, et liidu seadusandjal oli samuti kavas pöörata teatavaid aspekte Euroopa Kohtu varasemas praktikas.

55. Mulle näib niisugune tõlgendus aga mõnevõrra liigne. Olen seisukohal, et seda lisamist on kõige parem käsitada kui lihtsalt määruse nr 1215/2012 artikli 7 eesmärki selgitavat. Sellest ei järeldu, et selle määruse vastuvõtmist saab tõepoolest pidada viiteks, et mosaiikne lähenemisviis enam õiguslikule olukorrale ei vasta. Seega tähendaks sellest lähenemisviisist loobumine senise kohtupraktika pööramist.

⁴¹ Kohtujurist Bobek on oma ettepaneku punktis 84 tõstatanud veel ühe argumenti seoses õiguskaitsevahendite jagamatusega. Olen siiski seisukohal, et see argument puudutab vaid internetis oleva sisu parandamist või kustutamist käsitlevaid hagnosisid.

⁴² Vt selle kohta kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, punktid 78 ja 79).

⁴³ Vt selle kohta kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, punkt 80).

⁴⁴ Vt selle kohta kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, punktid 85–88).

56. Kuigi Euroopa Kohus ei järgi ranget pretsedendi doktriini, peaks igasugune oluline kõrvalekaldumine väljakujunenud kohtupraktikast sellegipoolest olema – ja ongi – erandlik. Siiski on tõsi, et Euroopa Kohus on varem osa oma praktikast ümber pööranud. Nagu on osutanud professor F. Picod,⁴⁵ on see nii olnud näiteks siis, kui selgus, et sätte kohta antud tõlgendus viis praktikas normini, mis ei olnud väga tõhus⁴⁶ või kohtas tugevat vastuseisu selle kohaldamise eest vastutavate riigisiseste kohtute poolt⁴⁷ või oli mõningate sotsiaalsete, poliitiliste või tehnoloogiliste sündmuste arengu tõttu iganenud.⁴⁸

57. Siiski, kuna proportsionaalsuse põhimõte ja õiguskindluse põhimõte kehtivad ka Euroopa Kohtu suhtes, ei tohi varasemat kohtupraktikat niiviisi ümber pöörata ilma kaaluka põhjusega ja see peab piirduma vajalikuga. Veelgi enam – isegi kui niisugune põhjus on olemas, tuleb sellise ümberpööramise ulatuse osas muu hulgas samuti püüda piirata mis tahes tagasiulatuvat mõju, järgides samal ajal *res judicata* põhimõtet.

58. Käesolevas asjas on küsimus niisiis selles, kas mosaiikse lähenemisviisi (mööndavasti) probleemsed aspektid on nii põhimõttelise tähtsusega, et on põhjendatud sellest lähenemisviisist loobumine, ja isegi kui on, siis kas Euroopa Kohtul on võimalik kasutada peale selle kaugeleulatuva lähenemisviisi mingit muud. Tunnistan küll täielikult kohtujurist Bobeki ettepanekus kohtuasjas Bolagsupplyningen ja Ilsjan esitatud argumentide kaalukust, kuid ma ei ole siiski veendunud, et kohtuotsusele Shevill järgnenud kohtupraktika tuleks sel viisil tagasi pöörata. Põhjendan oma arvamust järgmiselt.

59. *Esiteks* ei ole internetis avaldatud sisu üldine kättesaadavus mingi uudis.⁴⁹ On tõsi, et sotsiaalvõrgustikud on alates sellest, kui 2011. aastal tehti kohtuotsus eDate, tublisti kasvanud, kuid isegi tollal oli Facebookil juba üle 500 miljoni kasutaja, kellest pooled logisid end sisse iga päev.⁵⁰

60. *Teiseks* tuleb mitme kohtu poole pöördumise võimalusest tekkivaid probleeme vaadelda perspektiivis. Rangelt õiguslikust vaatenurgast ei teki mosaiigipõhimõttest probleeme samal ajal toimuvate menetluste kooskõlastamisega. Kuna riigisisese kohtu on igaüks pädev tegema otsust vaid selle liikmesriigi territooriumidel tekkinud kahju hüvitamise kohta, kuhu nad kuuluvad, siis juhul kui laimu käsitlevaid õigusnorme ei ole ühtlustatud, kohaldab iga kohus loogiliselt eri õigusnorme, nimelt neid, mis kehtivad igal asjaomasel territooriumil, ei ole nende menetluste ese, mis vastab asjaomase isiku nõuetele, ja alus, mis viitab liidu õiguse kohaselt nende nõuete õiguslikule ja faktilisele alusele, samad.⁵¹

⁴⁵ Picod, F., „Les revirements de jurisprudence de la Cour de justice de l’Union européenne“, loeng instituudis Max Planck Institute Luxembourg for Procedural Law, 14. juuni 2017. Vt sel teemal ka Carpano, E., *Le revirement de jurisprudence en droit européen*, Brüssel, Bruylant, 2012.

⁴⁶ 30. aprilli 1996. aasta kohtuotsus Cabanis-Issarte (C-308/93, EU:C:1996:169, punkt 34).

⁴⁷ Vt 17. oktoobri 1990. aasta kohtuotsus HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359, punkt 10) ja 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M.A.S. ja M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936, punktid 13, 14, 16–20, 59 ja 61).

⁴⁸ Vt 30. aprilli 1996. aasta kohtuotsus P. vs. S. (C-13/94, EU:C:1996:170, punkt 13) ja kohtujurist Tesauro ettepanek kohtuasjas P. vs. S. (C-13/94, EU:C:1995:444).

⁴⁹ Võrdluseks: esimesed küsimused seoses arvutite üldise kättesaadavuse kui laiema kontseptsiooni tagajärgedega näivad ulatuvat tagasi M. Weiseri artiklini „The computer for the XXIst century“ ajakirjas *Scientific American*, 1991, 265. kd, lk 3.

⁵⁰ <http://www.digitalbuzzblog.com/facebook-statistics-stats-facts-2011/>.

⁵¹ Vt nt 2. märtsi 2017. aasta kohtuotsus DI vs. EASO (T-730/15 P, ei avaldata, EU:T:2017:138, punkt 86). Samamoodi, kuna kohtualluvusnormid ei eelda kohaldatavat õigust, on mosaiikne lähenemisviis põhimõtteliselt neutraalne seoses ülereguleerimise ohuga, mis tuleneb sisu autori ja avaldaja kohustusest tagada nende eri liikmesriikide õigusaktide nõuete järgimine, kus see sisu on saadaval. See, et teatavatel kohtutel on ainupädevus, ei ole mõeldud kohaldatavat õigust ette kindlaks määrada. Isegi kui see võib praktikas olla fiktsioon, peaksid kogu tekkinud kahju suhtes pädevad kohtud väljamõistetava hüvitise summa kindlaksmääramiseks teoreetiliselt kohaldama nende eri liikmesriikide õigusnorme, kus see sisu on kättesaadav.

61. Praktilisest perspektiivist antakse mosaiikse lähenemisviisi rakendamise tulemusel pädevus mitte kõikidele liikmesriikide kohtutele, vaid ainult nende liikmesriikide kohtutele, kus vaidlusalune sisu on kättesaadav.⁵² Olenevalt sellest, kuidas tuleb käsitada mõistet „kättesaadavus“, mis on Euroopa Kohtu praktikas seni ebaselge, ei teki pädevust kõikidel liikmesriikide kohtutel. Samuti, isegi kui mitmetel liikmesriikide kohtutel on pädevus, ei tähenda see tingimata, et kahju loetakse tekkinuks iga asjaomase liikmesriigi territooriumil. Nagu olen juba märkinud, on väidetavalt mainekahju kannatanud füüsilise või juriidilise isiku tuntuse aste,⁵³ kõnealusel avaldamisel kasutatud sõnastus, esitusviis,⁵⁴ kontekst, sõnumi sõnastamisel kasutatud viited ning kõnealustes liikmesriikides seda väljaannet külastanute arv⁵⁵ asjaolud, mille põhjal võivad kohtud leida, et asjaomasele isikule ei ole nende pädevuspiirkonnas mingit kahju tekkinud.

62. Selles kontekstis näib, et tegelikkuses on mosaiigipõhimõttest tekkinud probleem seotud kohtuliku ahistamise ohu olemasoluga. Pädevate õiguskordade paljukordistumine loob viljaka pinnase kohtuliku ahistamise strateegiatele, eelkõige üldsuse osalemise vastastele strateegilistele hagidele (inglise keeles *SLAPP*, prantsuse keeles *recours bâillon*).⁵⁶ Kuna iga kohtuasi olenemata nõude sisust eeldab kustjalt või vastustajalt energia ja ressursside panustamist, on ühel isikul võimalik kohtuasju mitmekordistades või lihtsalt sellega ähvardades tekitada teisele isikule kahju (või äriühingu puhul ebasoodsama konkurentsiolukorra, pannes ta kulutama juhtimisaega ja -ressursse).

63. Ent kui mõned jultunud hagejad saavad niisuguseid strateegiaid soodsalt ellu viia, on põhjus osaliselt selles, et liikmesriikides kehtivad kohtukulude hüvitamise eeskirjad ei ole sageli piisavalt ranged selles osas, mis puudutab kohtuasja kaotanud poole kohustust hüvitada kahju, mis on tekitatud edukale poolele olenevalt olukorrast kas hagiaga või hageja nõuete kuritarvitusliku vastustamisega. Nimelt ei ole nendes eeskirjades alati piisavalt arvesse võetud kaudseid kulusid, mis tekivad menetlusega toimetulemisest (eriti kohtuvaidlusest tingitud raskustega seotud kulusid), ehkki niisugused kulud võivad olla praktikas suured nii majanduslikus kui ka mittevaralises mõttes.⁵⁷ Kui neid kulusid süstemaatiliselt ja paremini hüvitatakse, eriti menetluse kuritarvitamise korral, heidutaks see hagejaid mosaiigipõhimõtet kuritarvitamast, sest sellega seaksid nad end ohtu, et kui nende nõue ei ole edukas, tuleb neil maksta kustjale suurt kahjuhüvitist.

⁵² 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 47).

⁵³ On tõsi, et internet suurendab sõnumi potentsiaalset publikut. Maine seisukohast ei tähenda see aga, et isik, kelle mainet kahjustatakse, on tingimata tuntud kogu Euroopas.

⁵⁴ Tuleb tähele panna, et näiteks erinevatest liikmesriikidest pärit internetikasutajad ei vaata samu veebilehe elemente või vaatavad neid erineva tähelepanuga. Vt nt Miratech, *Étude internationale: les habitudes des internautes suivant les pays*, 2013.

⁵⁵ Vt nt Supreme Courti (Iirimaa kõrgeim kohus) 15. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas *Coleman vs. MGN Ltd.*, [2012] IESC 20, kus nimetatud kohus märkis, et ta ei ole pädev laimu käsitlevaks menetluseks nüüdse Brüsseli määruse artikli 7 punkti 2 alusel, sest puuduvad tõendid, et ükski Iirimaa elanik oleks tegelikult kõnealust internetiväljaannet külastanud.

⁵⁶ Vt sel teemal Prings, G.W., „SLAPPs: Strategic Lawsuits Against Public Participation“, *Pace Environmental Law Review*, 7. kd, 1989, 3; Canan, P., „The SLAPP from a Sociological Perspective“, 7. kd, *Pace Envntl. L. Rev.*, 1989, 23, ning Landry, N., *SLAPP – Bâillonnement et répression judiciaire du discours politique*, Ecosociété, 2012.

⁵⁷ Isegi otseseid kulusid ei saa piisavalt arvesse võtta. Nimelt saab enamasti tagasi maksta vaid standardsed õiguskulud, samas kui advokaatide tasu on väga sageli suurem, eriti kui keegi pöördub rahvusvahelise advokaadibüroo poole, et tal ei tuleks suhelda eri advokaadibüroodega eri riikides. Samuti ei ole kohtukulude hüvitamise eeskirjades sageli arvesse võetud seda, et menetluspoolel tuleb kõik need kulud kõigepealt ise maksta.

64. Peale selle võivad kostjad astuda teatavaid samme, et end sedalaadi ohu eest kaitsta. Näiteks võivad nad olenevalt kontekstist pöörduda kohtusse, mis on täies ulatuses pädev, negatiivse tuvastushagiga.⁵⁸ Kuna sellel kohtul on pädevus teha otsus kahju kohta kogu liidu territooriumil, kaotavad teised kohtud määruses nr 1215/2012 ette nähtud otsuste vastastikuse tunnustamise normide kohaldamise tulemusel pädevuse teha otsus vaid ühe liikmesriigi territooriumil tekkinud kahju kohta. Üldisemalt on pooltel määruse nr 1215/2012 artikli 30 kohaselt ka võimalus taotleda menetluse peatamist või isegi lõpetamist seotud nõuete puhul, st nõuete, mis on omavahel nii tihedalt seotud, et on otstarbekas menetleda ja lahendada neid koos, et hoida ära eri menetlustes teha võidavate omavahel kooskõlastamatute kohtuotsuste oht.⁵⁹ Selle tulemusel ei pea väidetavalt laimava sisu autor muu hulgas taluma stressi, mis tekib mitme menetlusega toimetulemisest ühel ja samal ajal.

65. Kõige olulisem on see, et kuna potentsiaalsete hagejate ressursid ei ole piiramatud, annab hagide paljukordistamisel põhineva hagelemisstrateegia kasutamine neile harva eelise. Seetõttu kasutavad selliseid strateegiaid enamasti need majandustegevuses osalejad, kellel on palju ressursse. Neid aga ei takista sedalaadi strateegiat kasutamast ka mosaiigipõhimõtte kadumine. Näiteks tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt hinnata huvide keskme kriteeriumi iga õigussubjekti tasandil.⁶⁰ Seetõttu tähendab huvide keskme kriteeriumi rakendamine suurfirma suhtes, kelle tegevus on korraldatud sarnaste nimedega äriühingute kontsernina, sisuliselt seda, et igal sellesse kontserni kuuluval juriidilisel isikul (mis ei pruugi olla 100% emaettevõtja kontrolli all) on õigus pöörduda tekkinud kahju pärast sõnumi autori vastu selle riigi kohtutesse, kus on selle juriidilise isiku huvide kese.⁶¹

66. *Kolmandaks* ei ole tegelikult selge, kas mosaiikne lähenemisviis läheb tegelikult vastuollu määruse nr 1215/2012 eesmärkidega. Nagu on toonitatud kohtuotsuses Bolagsupplysningen ja Ilsjan, ei ole lepinguvälise kahju asjades ette nähtud valikulise kohtualluvuse eeskiri, mis on sätestatud määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 2, mõeldud selleks, et anda nõrgemale poolele suuremat kaitset.⁶² Seetõttu ei ole põhimõtteliselt oluline, et mosaiikse lähenemisviisi kasutamine võib seada ühe menetluspoole ebasoodsamasse olukorda.

67. Mis puudutab nüüd konkreetselt määruse nr 1215/2012 sätetega taotletavaid kohtualluvusega seotud kolme eesmärki, võib sama määruse põhjenduses 15 ette nähtud õiguskindlusalase eesmärgi osas täheldada, et Euroopa Kohus peab seda täidetuks, kui kostjal on võimalik kasutatud kriteeriumi põhjal kindlaks teha, millistesse kohtutesse saab tema vastu hagi esitada. Sellest vaatenurgast võib osutada, nagu on toonitanud Austraalia High Court oma märgilise

⁵⁸ Vt nt 25. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Folien Fischer and Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664). On ka olemas võimalus esitada negatiivne tuvastushagi, näiteks Madalmaade õiguse alusel, kuid mitte Prantsuse õiguse alusel. Vt Committee of experts on the Human Rights Dimension of automated data processing and the different forms of artificial intelligence, *Study on forms of liability and jurisdictional issues relating to the application of civil and administrative law in matters of defamation in the member states of the Council of Europe*, Euroopa Nõukogu uurimus, DGI(2019)04, lk 24. Vt sel teemal ka Bouthinon-Dumas, H., De Beaufort, V., Jenny, F., Masson A., *Stratégie d'instrumentalisation juridique et concurrence*, Larcier, 2013, lk 37.

⁵⁹ Mõnes õigussüsteemis on ette nähtud mehhanismid sedalaadi hagelemisstrateegia ärahoidmiseks, näiteks *common-law*-süsteemides reegel *forum non conveniens*.

⁶⁰ Vt selle kohta 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 41).

⁶¹ Sama kehtib näiteks tarnijate kartellikokkuleppe tõttu tekkiva kahju korral. Nimelt väga sageli, kui emaettevõtja peab läbirääkimisi tooraine ostmise üle, maksavad tooraine eest tavaliselt tütarettevõtjad, kes ei pruugi olla 100% emaettevõtja omandis. Seetõttu realiseeruvad sellest kartellikokkuleppest tekkivad lisakulud nende, mitte aga emaettevõtja raamatupidamises. Seega võivad olenevalt sellest, kuidas kontsern korraldab oma ostutehinguid, kahju kannatada emaettevõtjad või iga tütarettevõtja.

⁶² Vt selle kohta 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 39).

tähtsusega otsuses *Dow Jones and Company Inc vs. Gutnick*, et kui isik otsustab postitada internetti sisu, mis on „kättesaadav“ kõikides liikmesriikides, võib ta eeldada, et tema vastu esitatakse hagi igas liikmesriigis.⁶³

68. On siiski tõsi et 12. mai 2021. aasta kohtuotsuses *Vereniging van Effectenbezitters (C-709/19, EU:C:2021:377, punkt 34 jj)* näib Euroopa Kohus olevat omistanud õiguskindlusega seotud eesmärgile teatava esimuslikkuse muude, sealhulgas määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 sõnastusega seotud kaalutluste ees. Õigupoolest lükkas Euroopa Kohus selles kohtuotsuses, mis käsitles aktsionäridele teabe puudumise tõttu tekkinud kahju hüvitamise hagisid, tagasi argumendi, et äriühing saab eeldada, et tema vastu esitatakse hagi tema aktsionäride väärtpaberikontode asukohas, ainuüksi põhjendusel, et kriteeriumid, mis on seotud aktsionäride elu- või asukoha ning nende kontode asukohaga, ei võimalda väärtpaberid emiteerinud äriühingul ette näha, millised on rahvusvahelise kohtualluvuse sätete järgi pädevad kohtud, kuhu saab tema vastu hagi esitada, kuna see oleks vastuolus määruse nr 1215/2012 põhjenduses 16 nimetatud eesmärgiga hoida õiguskindluse huvides ära võimalus, et kostja vastu esitatakse hagi niisuguse liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha. Euroopa Kohtu seisukohast nõuab ettearvatavusega seotud eesmärk seda, et kui äriühing on börsil noteeritud, nagu see, mis selles kohtuasjas kõne all, võib kahju tekkimise paiga alusel määrata pädevaks vaid selliste liikmesriikide kohtud, kus see äriühing on börsil noteerimise eesmärgil täitnud seadusjärgsed teatamiskohustused. Seetõttu saab see äriühing näha vaid neis liikmesriikides mõistlikult ette investeerimisturu olemasolu ja enda vastutuse tekkimist.

69. Mulle näib siiski, et see lahendus ei aseta mosaiikset lähenemisviisi kaudselt kahtluse alla. Kui ühest küljest on võimalik asuda kas või ligikaudselt seisukohale,⁶⁴ et börsil noteeritud äriühingu investeerimisturg asub selle äriühingu noteerimise kohas, määratakse arvamuse geograafiline „turg“ kindlaks selle arvamuse kättesaadavuse alusel. Teisest küljest võib täheldada, et lahendus, millele jõuti kohtuasjas *Vereniging van Effectenbezitters*, koostoimes aktsiate emiteerimiskoha kohtute pädevusega, mis tuleneb kostja elukohaga seotud pädevusest, mis on ette nähtud määruse nr 1215/2012 artikliga 4, viib pädevuse andmiseni nende liikmesriikide kohtutele, mille õigusnormid on põhimõtteliselt need, mis on kohaldatavad ka selle vaidluse suhtes. Selles mõttes on see lahendus kooskõlas määruse nr 1215/2012 põhjenduses 16 ette nähtud eesmärgiga, mis puudutab tõrgeteta õigusemõistmist. Seevastu laimuga seotud asjades on kohaldatav tõenäoliselt nende eri liikmesriikide õigus, kus kõnealune sõnum on kättesaadav. Minu arvates on see määravalt oluline erinevus, kuna kui laimamise juhtumites loobutakse mosaiikse lähenemisviisi kasutamisest, võib hageja jääda ilma võimalusest pöörduda haviga selliste liikmesriikide kohtutesse, kus kõnealune sõnum oli kättesaadav, ning seega kohtutesse, mis on paremas olukorras nende erinevate asjakohaste õigusnormide kohaldamiseks ja faktiliste asjaolude kohta kõikide vajalike hinnangute andmiseks.

70. Igal juhul ei tundu tõenäoline, et mosaiikne lähenemisviis viiks vähem ettearvatava tulemuseni kui näiteks kannatanu huvide keskmise kriteeriumi rakendamine.⁶⁵ Tuleb tunnistada, et mittemajanduslike tegutsejate puhul võiks selline kriteerium tunduda lihtsasti rakendatav, sest see vastab enam-vähem sellele kohale, kus on kannatanu elu ja ühiskondliku tegevuse kese. Näib

⁶³ Vt High Courti (Austraalia) 10. detsembri 2002. aasta otsus *Dow Jones and Company vs. Gutnick*, [2002] HCA 56; 210 CLR 575; 194 ALR 433; 77 ALJR 255, punkt 39 („those who post information on the World Wide Web do so knowing that the information they make available is available to all and sundry without any geographic restriction“).

⁶⁴ St eirates seda, et mõned sama äriühingu aktsiad ei pruugi olla noteeritud või neid võidakse müüa väljaspool börsi, kus need on noteeritud.

⁶⁵ Sellega seoses võib täheldada, et ettearvatavusega seotud eesmärk puudutab nii väidetavalt laimava sisu autorit kui ka isikut, kellele see sisu viitab. Vt nt 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus *Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 35)*.

aga, et seda kriteeriumi on palju keerulisem kohaldada ettevõtjate suhtes, sest esineb erinevaid seisukohti küsimuses, mis on äriühingu „huvid“,⁶⁶ nagu nähtub käsitusviiside erinevusest aktsionäride esimuslikkuse teooria ja sidusrühmade teooria vahel.⁶⁷

71. Selle probleemi lahendamisel dikteeriks loogika, et juriidilise isiku puhul vastab mõiste „huvide kese“ tema registrijärgsele asukohale, sest ühest küljest on laim eelkõige rünnak isiku au, väärikuse ja hea nime (mitte tema toodete) vastu ning teisest küljest realiseeruvad võimaliku mainekahju tagajärjed tema raamatupidamises.⁶⁸ Seega oleks niisugune reegel võimaldanud õiguskindluse põhimõtte kohaselt seda juriidilist isikut puudutava avalduse autoril prognoosida selle seostava teguri kohaldamise tulemust, niivõrd kui ettevõtja asukoht on kergesti tuvastatav, kuna sellele viitamine on liidu õiguse eri aktidega kohustuslikuks muudetud.

72. Euroopa Kohus aga asus selle asemel seisukohale, et „[k]uigi juriidilise isiku huvide kese võib kokku langeda tema registrijärgse asukohaga, kui ta teostab kogu või suurema osa oma tegevusest tema registrijärgse asukoha liikmesriigis, ja kui tal on selles liikmesriigis seetõttu tugevam maine kui kõikides teistes liikmesriikides, ei pruugi nimetatud asukoht iseenesest siiski olla selles analüüsis otsustav kriteerium“.⁶⁹ Asjakohane on koht, kus on „asjaomase juriidilise isiku majandustegevuse peamine paik“.⁷⁰

73. Suurfirma majandustegevuse mõiste on muidugi mõnevõrra mitmetähenduslik. Seda saab käsitada vähemalt kaheti, nimelt äritegevuse perspektiivis nii, et see viitab kohale, kus ettevõtja teostab suurema osa oma müügitingutest (ilma et isegi peaks laskuma arutellu selle üle, kas kasum või käive oleks selles aspektis asjakohane näitaja, sest iseäranis niisuguse äriühingu korral, kes teostab suuri projekte kogu maailmas, võib see korrapäraselt muutuda),⁷¹ või tööstuslikumas perspektiivis nii, et see viitab kohale, kus ühendatakse rahalised, inim- ja tehnilised ressursid, mida see juriidiline isik oma tegevuseks vajab, ja kasutatakse neid müüdavate kaupade või teenuste tootmiseks.⁷² Nimelt on tõenäoline, et maine mõjutab suhteid, mis võivad ettevõtjal olla mitte

⁶⁶ Muu hulgas võib täpse asukoha kindlaksmääramine olla veelgi ettearvamatum, kui näiteks on laimatud mitte äriühingu nime, vaid ühte paljudest kaubamärkidest, mida see äriühing kasutab. Esiteks võib tekkida küsimus, kas kaubamärk kuulub erinevalt äriühingu nimest isikuõiguste hulka. Teiseks, kui asuda seisukohale, et see nii on, kuidas siis saaks kohaldada huvide kesme kriteeriumi, kui samu tooteid müüakse eri kaubamärkide all eri riikides? Kas sellest peaks järeldama, et iga kaubamärgi puhul esineb erinev huvide kese, isegi kui Euroopa Kohus on varem oma kaalutlustes lähtunud asjaomase ettevõtja huvide keskmest?

⁶⁷ Vt nt Rönnegard, D. ja Craig Smith, N., „Shareholder Primacy vs. Stakeholder Theory: The Law as Constraint and Potential Enabler of Stakeholder Concern“ – Harrison, J. S., Barney, J., Freeman, R. ja Phillips, R. (toim), *The Cambridge Handbook of Stakeholder Theory*, Cambridge, CUP, 2019, lk 117–131, ja prantsuse keeles Tchotourian, I., „Doctrine de l'entreprise et école de Rennes: La dimension sociétale, politique et philosophique des activités économiques affirmée – Présentation d'un courant de pensée au service de l'homme“ – Champaud, C. (toim), *L'entreprise dans la société du 21e siècle*, Brüssel, Larcier, 2013, lk 131–174.

⁶⁸ Näiteks 21. mai 2015. aasta kohtuotsuses CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punktid 52 ja 53) märkis Euroopa Kohus, et „kahju [korral], mis seisneb lisakuludest tulenevalt [...] kunstlikult kõrgest hinnast, on [koht, kus avaldus tekitatud kahju] põhimõtteliselt [kannatanu] asukoht“.

⁶⁹ 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 41).

⁷⁰ 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punkt 43). Selles suhtes tuleb osutada, et Euroopa Kohus näib omistavat mõistele „huvide kese“ teistsugust tähendust kui see, mille on säilitanud näiteks liidu seadusandja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määruse (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2015, L 141, lk 19) artikli 3 lõikes 1. Nimelt on selles sättes määratletud mõiste „põhihuvide kese“ kui „koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ning mis on kolmandate isikute poolt kontrollitav“.

⁷¹ Ehkki sellest vaatenurgast võib tekkida kiusatus arvata, et huvide kese peaks olema koht, kus äriühing teenib kõige rohkem kasumit, sest äriühing peab allesjäämiseks katma oma kulud, olen pigem seisukohal, et huvide kese peab vastama kohale, kus äriühing teenib kõige suuremat kaubanduslikku kasumit (käive miinus müüdüd kaupade või teenuste ostuhind). Peale selle võib tekkida küsimus, millise aja seisuga tuleb hinnata juriidiliste isiku huvide keset: kas kahju tekkimise aja või lagi esitamise aja seisuga?

⁷² 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsuses Bolagsupplysningen ja Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766) näib Euroopa Kohus punktis 42 viitavat, et selle juhtumi asjaoludel oli väidetava kannatanu huvide kese Rootsisis, sest seal teostas ta suurema osa oma tegevusest. Euroopa Kohus siiski ei täpsustanud, kas ta soovib „tegevuse“ kaudu viidata hageja klientidele või nende soovide rahuldamiseks kasutatavatele tootmisvahenditele.

ainult tema klientidega, vaid ka kõikide tema sidusrühmadega (aktsionärid, võlausaldajad, tarnijad, töötajad jne). Näiteks võib maine otseselt mõjutada äriühingu suutlikkust hankida finantsturgudel raha⁷³ või hankida varusid.

74. Niisuguse kriteeriumi rakendamisel tekib igal juhul muid praktilisi raskusi. Olenemata sellest, kuidas majandustegevuse mõistet tuleb käsitada, on väga tõenäoline, et teave, mida kostja vajab selle kindlakstegemiseks, milline kohus on sellel alusel pädev, kuulub füüsiliste isikute puhul määruse 2016/679⁷⁴ kohaldamisalasse ja äriühingute puhul teatavas ulatuses ärisaladuse alla.⁷⁵ Seetõttu võib praktikas tekkida küsimus, kas kostjal on huvide keskmee kriteeriumi põhjal vähemalt sama keeruline ette arvata, millised kohtud on pädevad, kui mosaiigipõhimõtte põhjal.

75. Kui asuda nüüd käsitlema eesmärki minimeerida samaaegsete menetluste võimalikkus (selleks, et tagada tihe side nende kohtute ja vaidluse vahel või selleks, et hõlbustada korrakohast õigusemõistmist), näib Euroopa Kohus olevat olnud seni seisukohal, et niisuguse kriteeriumi rakendamine, mille tulemusel võivad olla sedalaadi juhtudel pädevad mitmed eri liikmesriikide kohtud, ei ole probleem, niikaua kui kasutatavast kriteeriumist tulenevalt on pädevad sellised kohtud, mis on tõenäoliselt paremas olukorras, et tekkinud kahju hinnata. Tõepoolest, sellise seisukohaga saavutatakse määruse nr 1215/2012 põhjenduses 16 nimetatud eesmärk, mis puudutab korrakohast õigusemõistmist, ning see põhjendab kõrvalekaldumist kostja elukohajärgsete kohtute pädevusest.⁷⁶

76. Võib näiteks täheldada, et 3. oktoobri 2013. aasta kohtuotsuse Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635) punktis 43 märkis Euroopa Kohus, olles viidanud eesmärgile, mis seisneb tõrgeteta õigusemõistmises, et nende eri liikmesriikide kohtud, kus väidetav kahju tõenäoliselt tekkis või tekib, on pädevad lahendama väidetava autoriõiguse rikkumise hüvitamise hagnosis tingimusel, et selle kohtu asukohaliikmesriik kaitseb autoriõigusega kaitstud materjali, millele hageja tugineb.⁷⁷

77. Samamoodi järeldas Euroopa Kohus oma 29. juuli 2019. aasta otsuse Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635) punktides 33 ja 34, et nende eri liikmesriikide kohtuid, mille territooriumil asub rikkumisest mõjutatud turg ja kus kannatanule tema enda väitel kahju tekkis, tuleb pidada pädevaks lahendama ELTL artikli 101 rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise hagnosis. Euroopa Kohus lisas, et „[n]iisugune lahendus täidab nimelt konkurentsinoormide läheduse ja

⁷³ Guimaraes, G., „The Corporate Ad; Wall Street’s Supersalesman“, *Industry Week*, 10. juuni 1985, ja Boistel, P., „La réputation d’entreprise: un impact majeur sur les ressources de l’entreprise“, *Management & Avenir*, 17. kd, nr 3, 2008, lk 9–25.

⁷⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2016, L 119, lk 1).

⁷⁵ Isegi kui teatavad majandusandmed tehakse üldsusele kättesaadavaks teatamiskohustuste tõttu, mis on kehtestatud teatavatele äriühingutele direktiiviga 2013/34/EL teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ (ELT 2013, L 182, lk 19), võib äriühingu kohta kommentaare postitanud tavalisel inimesel tekkida raskusi selle äriühinguga seotud teabest arusaamisel, et teha kindlaks selle äriühingu huvide kese.

⁷⁶ Vt selle kohta 5. juuni 2014. aasta kohtuotsus Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, punkt 48) ja 10. septembri 2015. aasta kohtuotsus Holterman Ferho Exploitatie jt (C-47/14, EU:C:2015:574, punkt 73). Euroopa Kohus on tõepoolest märkinud, et kahju tekitanud sündmuse toimumiskoha kriteeriumi ei saa tõlgendada nii laialt, et see hõlmab iga kohta, kus võivad olla tuntavad tegelikult juba teises kohas tekkinud kahju põhjustanud sündmuse kahjulikud tagajärjed. Ent Euroopa Kohus tegi selle märkuse eesmärgiga välistada mitte niisuguste teiste liikmesriikide kohtute pädevus, mille territooriumil oleks kahju põhjustanud sündmus samuti tekitanud kahjulikke tagajärgi, vaid niisuguse paiga kohtute pädevus, kus kannatanule on tema enda väitel tekkinud kahju pärast alget kahju, mis oli tekkinud ja mida ta kannatas teises riigis. Vt 19. septembri 1995. aasta kohtuotsus Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289, punktid 14 ja 15); 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, punktid 27 ja 28), ning 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 32).

⁷⁷ Selles aspektis võib täheldada, et kui – nagu Euroopa Kohus on selle kohtuotsuse punktis 39 osutanud – autoriõiguste suhtes kehtib territoriaalsuse põhimõte, on põhjus selles, et need õigused ei ole täielikult ühtlustatud ja seetõttu kehtivad nende suhtes erinevad korrad. Sellest vaatenurgast ei ole autoriõiguse olukord erinev isikuõiguste olukorrast, iseäranis mis puudutab õigust olla laimu eest kaitstud.

etteaimatavuse eesmärke, kuna esiteks on selle liikmesriigi kohtud, kus asub kahjustatud turg, kõige sobivamad asjasse puutuvaid kahju hüvitamise hagnosis lahendama ja teiseks võib konkurentsivastase tegevusega tegelev ettevõtja mõistlikult eeldada, et tema vastu esitatakse hagi selle paiga kohtusse, kus tema tegevus vaba konkurentsi reegleid rikkus“.

78. Lõpuks märkis Euroopa Kohus 5. septembri 2019. aasta kohtuotsuse AMS Neve jt (C-172/18, EU:C:2019:674) punktides 56 ja 57 esmakordselt, et nende eri liikmesriikide kohtuid, mille territooriumil asuvad tarbijad või spetsialistid, kellele reklaam või müügipakkumised on suunatud, tuleb pidada pädevaks lahendama rikkumist käsitlevaid hagnosis, täpsustades seejärel, et seda lahendust „toetab“ asjaolu, et nendel kohtutel on tänu lähedusele vaidlusega ning sellele, et tõendite kogumine on hõlpsam, eriti head võimalused asja lahendamiseks.

79. Selles kontekstis mul mitte ainult puudub veendumus, et mosaiikne lähenemisviis on vastuolus määrusega nr 1215/2012, vaid puudub samuti veendumus, et ühe muu seostava teguri kasutamine, mis põhjendab „üheainsa kohtualluvuse reeglit“ (nagu kostja elukoht; koht, kus kahju põhjustanud sündmus toimus; või huvide kese), toob kaasa kohtute määramise, mis on igal juhul *paremas olukorras*, et hinnata seda, kas sisu kujutab või ei kujuta endast laimu, aga ka hinnata tekkinud kahju ulatust.

80. Muidugi tekib mitmeid juhtumeid, mille puhul on vaevalt põhjust sisu laimavuses kahelda. See aga ei peaks varjutama tõsiasja, et sisu laimavust võidakse tajuda eri liikmesriikides erinevalt. Kui tuua näiteks artikkel, milles on valeväitena omistatud teatavale äriühingule teatavat kuritarvituslikku äri- või maksundusalast tegevust, võidakse selle avaldusega edasi antud sõnumit tajuda – ja see võib mõjuda – ühes liikmesriigis teisiti kui teises.⁷⁸

81. Peale selle klassikalise probleemi, mis puudutab kultuuridevahelist diskursust (mis selgitab näiteks, miks äriühingud töötavad välja liikmesriigiti erinevaid turundusstrateegiaid), kaldub mosaiigipõhimõtte säilitamist põhjendama ka see, et laimu käsitlevaid õigusnorme ei ole ühtlustatud. On tõsi, et kõik liikmesriigid on kehtestanud laimuvastased seadused, kuid nende seaduste sisu, kohaldamise viis ja suuresti ka see, kuidas kahju kvantifitseeritakse, võib liikmesriigiti oluliselt varieeruda, sageli kajastades sügavaid lahknevusi toimivas õiguskultuuris.⁷⁹

82. Seetõttu, nagu komisjon on osutanud, võib hagejal olla õigustatud huvi pöörduda kohtusse mujal kui oma huvide keskmes, isegi kui hüvitise summa, mille ta võib saada, on seetõttu piiratud. Esiteks, et kuna eraelu puutumatus ja isikuõiguste rikkumine on määruse nr 864/2007 kohaldamisalast välja arvatud, määratakse kohaldatav õigus kindlaks iga päeva kohtu liikmesriigis kohaldatavate rahvusvahelise eraõiguse normide kohaselt, mis võivad olla suuresti erinevad.⁸⁰ Teiseks võib ettevõtja soovida pöörduda kohtutesse pigem nendes liikmesriikides, kus ta püüab arendada majandustegevust, kui nendes liikmesriikides, kus tal juba on kindel maine, just seetõttu, et tema maine pakub talle juba kaitset kõige jämedama laimamise eest või ta võib loota

⁷⁸ Äriühingule teatavate maksupraktikate tõttu tekkiva mainekahju ohu kohta vt nt PwC, *Tax Strategy and Corporate Reputation: A Business Issue*, 2013.

⁷⁹ Oma ettepanekus võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (COM(2010) 748 lõplik) märkis komisjon, et „laimuasja[d], kus üksikisik väidab, et meedia on riivanud tema isikut või eraelu[...] on eriti tundlikud ja liikmesriigid on kehtestanud eri viisid, kuidas tagada sellistest eriti tundlikest põhiõigustest kinnipidamine nagu inimväärlikus, eraelu ja pereelu puutumatus, isikuandmete kaitse, sõnavabadus ja õigus saada teavet“. Samamoodi on professorid Cornelopu ja Muir Watt väljendanud seisukohta, et sõnavabadusele ja eraelu kaitsele vastavalt omistatavad kohad on seotud väga vastandlike õiguskultuuridega. Corneloup, S., Muir Watt, H., „Le for du droit à l'oubli“, *Revue critique de droit international privé*, 2018, lk 296. Vt samuti Kramerberger Škerl, J., „Jurisdiction in On-line defamation and Violations of Privacy: In search of a Right Balance“, *LeXonomica*, 9. kd, nr 2, 2017, lk 90.

⁸⁰ Vt selle määruse artikli 1 lõike 2 punkt g.

ära kasutada kohtuotsust sellel turul, eeldades, et kohaliku kohtu otsus saab selles liikmesriigis üldiselt suurema meediakajastuse osaliseks kui otsus, mille on teinud selle liikmesriigi kohtud, kus asub tema huvide kese.⁸¹

83. Asuda – nagu näivad tegevat mosaiikse lähenemisviisi vastased – seisukohale, et eelistatav oleks koondada kõik kahju hüvitamise nõuded ühte kohtusse, tähendaks möödavaatamist tegelikkusest, milles ei ole praeguse seisuga ühtlustatud liikmesriikide laimualaseid seadusi ega isegi kohaldatava õiguse kindlaksmääramise eeskirju.

84. Nimelt tuleb kogu kahju suhtes otsustuspädevatel kohtutel olukorras, kus nendes valdkondades ei ole õigusnorme ühtlustatud, iga hüvitusnõude lahendamisel kohaldada iga niisuguse liikmesriigi õigusnorme, kus väidetav kahju on tõenäoliselt tekkinud. See tähendab, et põhimõtteliselt peavad need kohtud iga niisuguse liikmesriigi osas arvesse võtma kohaldatavaid õigusnorme, kannatanu mainet sellel territooriumil, aga ka seda, kuidas üldsus nendes riikides kõnealust sõnumit tajub.⁸²

85. Kas selles kontekstis saab tõesti asuda seisukohale, et niisuguse hinnangu andmiseks oleks paremas olukorras üksainus täieliku pädevusega kohus ühesainsas määratud (või määratavas) liikmesriigis?⁸³ Kas ei tuleks pigem asuda seisukohale, et pädevate kohtualluvuspiirkondade paljusus on vältimatu tagajärg, mis tuleneb sellest, et hagejatel on subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt õigus enda vaidluse lahendamisele kohtutes, millel on seetõttu, et nad asuvad iga kõnealuse liikmesriigi territooriumile kõige lähemal, parimad võimalused kõikide hinnangute andmisel faktiliste asjaolude kohta ning iga liikmesriigi laimualased seadused on erisugused ja kultuuriliselt tundlikud iga asjaomase riigi eraldi õigustavade suhtes?⁸⁴

86. Muidugi tuleb arvesse võtta ka ettearvatavusega seotud eesmärki, kuid minu arvates on Euroopa Kohus asunud mosaiikset lähenemisviisi toetama just pärast selle eesmärgi tasakaalustamist eesmärgiga, mis puudutab tõrgeteta õigusemõistmist.⁸⁵

⁸¹ Maine on üks peamisi tegureid uue turu hõlvamisel, kuid see maine ei pruugi tingimata konverteeruda koheseks müügikäibe kasvuks. Õiguslike kommunikatsioonistrateegiate teemal vt Bouthinon-Dumas, H., Cheynel, N., Karila-Vaillant, C. ja Masson, A., *Communication juridique et judiciaire de l'entreprise*, Larcier, 2015, lk 323 jj.

⁸² Vt selle kohta Bogdan, M., „Regulation Brussels Ia and Violations of Personality Rights on the Internet“, *Nordic Journal of International Law*, 87. kd, 2018, lk 219.

⁸³ Selles suhtes jään lugupidavalt eriarvamusele argumenti osas, millele tugines Euroopa Kohus oma 25. oktoobri 2011. aasta otsuse eDate Advertising jt (C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685) punktis 46 ja mille kohaselt ei ole alati tehniliselt võimalik määrata kindlaks, kui palju inimesi on sõnumit vaadanud, või vähemalt näib mulle, et see argument on iganenud. Veebisaitide omanikud kasutavad ju oma turunduse viimistlemiseks üldjuhul selliseid vahendeid nagu Google Analytics. On tõsi, et kogutud andmed on teataval määral ligikaudsed näiteks põhjusel, et mõned külastajad võivad kasutada puhverserverit. Ent nimetatud omanikud eelistavad siiski neid vahendeid kasutada, mis kaldub andma tunnistust sellest, et turul osalejad peavad neid ikkagi asjakohasteks. Näiteks Wikipedia andmetel kasutab tarkvara Google Analytics rohkem kui 10 miljonit veebisaiti ehk rohkem kui 80% ülemaailmsest turust. Samuti näib mulle, et nende vahendite kasutamisest tekiv ligikaudsus ei ole suurem sellest, mis võib kaasneda muude kvantifitseerimismeetoditega. Igal juhul on Euroopa Kohus hiljem nõustunud, et internetikasutaja geograafilist asukohta on võimalik kindlaks määrata (vt 24. septembri 2019. aasta kohtuotsus Google (linkide eemaldamise territoriaalne ulatus) (C-507/17, EU:C:2019:772, punkt 73)).

⁸⁴ Määruse nr 1215/2012 põhjenduses 21 on märgitud, et selle määruse eesmärk on vähendada samaaegsete menetluste võimalus miinimumini. Sõnastus „miinimumini vähendamine“ viitab, et selline võimalus võib siiski olemas olla, eriti kui seda on vaja muude selle määruse eesmärkide saavutamiseks. Samuti nähtub selle põhjenduse paiknemisest selgelt, et eeldatakse selle eesmärgi rakendamist eeskirjadega, mida kohaldatakse *lis pendens*'i ja sellega seotud hagide suhtes.

⁸⁵ Vt 7. märtsi 1995. aasta kohtuotsus Shevill jt (C-68/93, EU:C:1995:61, punkt 31).

87. Lõpuks oleks enne mosaiiksest lähenemisviisist loobumist igal juhul vaja tagada, et puuduvad muud lahendused, mis ei ulatu nii kaugele nagu selline täielik kohtupraktika überpööramine. Sellega seoses võib tõepoolest tunduda vähem radikaalne ühendada mosaiikne lähenemisviis nii-öelda fookustamise kriteeriumiga, nagu see on teatavates valdkondades liidu õigusega ette nähtud.⁸⁶

88. Selle kriteeriumi kohaselt peab kõnealune sisu selleks, et liikmesriigi kohtud oleksid pädevad, mitte ainult olema interneti kaudu kättesaadav, vaid samuti peab kõnealune avaldus olema konkreetselt suunatud asjaomase liikmesriigi territooriumile. Kui rakendada seda kriteeriumi, aitaks see tagada, et määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 alusel oleksid pädevad üksnes nende liikmesriikide kohtud, kuhu kõnealune avaldamine oli eriti suunatud. See muudaks kooskõlas selle sätte eesmärkidega võimalikuks vähendada pädevate kohtute arvu ja tagada teatav õiguskindlus, tagades samal ajal tiheda seose kohtute ja vaidluse vahel ning seega kindlustades hea õigusemõistmise.

89. Tuleb tunnistada, et üldiselt ei nõustunud Euroopa Kohus artikli 7 punkti 2 kohaldamise suhtes fookustamise kriteeriumi rakendama, põhjendades seda nii, et erinevalt määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punktist c (nüüd määruse nr 1215/2012 artikli 17 lõike 1 punkt c) ei nõua määruse nr 44/2001 artikli 5 punkt 3 (nüüd määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkt 2) seda, et kõnealune tegevus oleks „suunatud“ liikmesriiki, mille kohtusse on pöördutud.⁸⁷

90. Siiski võib esiteks täheldada, et see, et määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 2 ei ole sellise tingimuse kohaldamist ette nähtud, ei tähenda, nagu ei võiks see asjaolu olla teatavates konkreetses olukordades asjakohane kahju tekkimise paiga kindlaksmääramisel. Võib näiteks täheldada, et kohtuotsuse Bolagsupplysningen ja Ilsjan punktis 42 on Euroopa Kohus märkinud, et vaidlusalune veebisait oli mõeldud olema arusaadav teatava konkreetse liikmesriigi elanike jaoks, mis viitab sellele, et Euroopa Kohtu sõnul tuleb vähemalt laimu puudutatavates asjades võtta kohtualluvuse kindlaksmääramisel arvesse keskendumist teatavate konkreetsete liikmesriikide turgudele.

91. Teiseks, mis puudutab kaubamärkide rikkumisi, ei sisalda määruse (EÜ) nr 207/2009⁸⁸ artikli 97 lõige 5 – millega on kehtestatud kohtualluvuse erand kaubamärgi rikkumise korral – ühtegi viidet tingimusele, mille kohaselt peaks asjaomane veebisait selleks, et liikmesriigi kohtud oleksid pädevad, olema oma tegevuses suunatud sellesse liikmesriiki. Siiski on Euroopa Kohus niisugustes asjades kohtualluvuse kindlakstegemiseks hiljuti sõnaselgelt arvesse võtnud seda, et internetis olev sisu – reklaam ja müügipakkumised – olid mitte üksnes kättesaadavad, vaid mõeldudki tarbijatele teatavates liikmesriikides.⁸⁹

92. Kolmandaks, mis puudutab telesaadete edastamist, leidis Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi „EIK“) pärast määruse nr 44/2001 sisu analüüsimist, et Rootsi on rikkunud Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit 6 sisuliselt põhjendusel, et kui telesaade, mis oli küll kättesaadav ka väljaspool Rootsit, oli produtseeritud Rootsi üldsuse jaoks, oleks see riik pidanud võimaldama isikule, kelle mainet selles saates väidetavalt kahjustati, toimiva võimaluse pöörduda

⁸⁶ Vt nt 12. juuli 2011. aasta kohtuotsus L'Oréal jt (C-324/09, EU:C:2011:474, punkt 65); 21. juuni 2012. aasta kohtuotsus Donner (C-5/11, EU:C:2012:370, punkt 27), ja 18. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Football Dataco jt (C-173/11, EU:C:2012:642, punkt 39).

⁸⁷ 3. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, punkt 42) ja 22. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, punkt 33).

⁸⁸ Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (kodifitseeritud versioon) (ELT 2009, L 78, lk 1). See määrus asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määrusega (EL) 2017/1001 Euroopa Liidu kaubamärgi kohta (ELT 2017, L 154, lk 1), mille artikli 125 lõige 5 on sõnastatud sisuliselt samuti kui määruse (EÜ) nr 207/2009 artikli 97 lõige 5.

⁸⁹ 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AMS Neve jt (C-172/18, EU:C:2019:674, punktid 56 ja 65).

Rootsi kohtutesse.⁹⁰ Seepärast näib, et EIK hinnangul peavad riigid ette nägema võimaluse, et isikud, kelle mainet on kahjustatud, saavad esitada hagi asjaomase riigi kohtutesse ühelainsal tingimusel, et sõnum oli suunatud selle riigi elanikele.

93. Eespool kirjeldatud arvesse võttes saab seega asuda seisukohale, et fookustamise kriteerium võiks kujutada endast Euroopa Kohtu praktikas vähem radikaalset muudatust kui lihtsalt mosaiikse lähenemisviisi lõpetamine või sellest muul viisil loobumine. Samuti pakuks see võimalust hoida ära teise liikmesriigi kohtute pädevus, kui seos kõnealuse internetis avaldamise ja hagejale selle tõttu väidetavalt tekkinud kahju vahel on lihtsalt nõrk või kui hageja püüab internetis avaldamise tehnilist fakti oportunistlikult ära kasutada kõige meelepärasema menetleja leidmiseks. Samuti võib niisuguse, määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 sõnastusega sõnaselgelt välistamata kriteeriumi rakendamine kujutada endast lähedusega seotud eesmärgi ja pädevate kohtute arvu vähendamises seisneva eesmärgi paremat tasakaalustamist.⁹¹

94. Seepärast tuleb kokkuvõttes tunnistada, et hargmaise laimu korral on täiusliku lahenduse otsimine asjatu vaev. Kogemus on seda näidanud. Raskusi on nii mosaiikse kui ka „üheainsal kohtualluvusel“ põhineva lähenemisviisiga. Ent alates 1991. aasta kohtuotsusest Shevill on Euroopa Kohus tervikuna valinud mosaiikse lähenemisviisi. Arvan, et ei saa öelda, nagu oleks see lähenemisviis nii selgelt väär või mitterahuldav, et sellel põhinev kohtupraktika tuleb nüüd ümber pöörata või sellest tuleb muul viisil kõrvale kalduda.

95. Igal juhul olen seisukohal, et käesolevas kohtuasjas ei oleks Euroopa Kohtul õige võtta seisukohta küsimuses, kas säilitada mosaiikne lähenemisviis, seda täpsustada või sellest koguni loobuda. Nimelt ei väida hageja põhikohtuasjas seda, et kõnealune sisu kujutaks endast laimu, vaid hoopis seda, et see rikub Prantsuse õigust seoses halvustamisega (*dénigrement*), mis kujutab endast üht pahatahtliku valetamise vormi.⁹² Samuti näib, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole seda liigitust kahtluse alla seadnud.⁹³

96. Prantsuse õiguses ei liigitu halvustamine isikuõiguste rikkumiseks, vaid kuulub hoopis kõlvatut konkurentsi käsitlevate eeskirjade kohaldamisalasse.⁹⁴ Eelkõige erineb halvustamine Prantsuse õiguses laimust selle poolest, et laimu korral peab kriitika olema niisugune, mis kahjustab füüsilise või juriidilise isiku au, väarikust või head nime, samas kui halvustamine seisneb ettevõtja toodete avalikus diskrediteerimises olenemata sellest, kas need konkureerivad või mitte, eesmärgiga mõjutada klientide ostumustreid.⁹⁵

⁹⁰ EIK 1. märtsi 2016. aasta otsus *Arlewin vs. Rootsi*, CE:ECHR:2016:0301JUD002230210.

⁹¹ Vt selle kohta sisuliselt kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:400, punkt 68).

⁹² Prantsuse õiguses tuvastatakse halvustamine, kui rivaal levitab infot eesmärgiga diskrediteerida oma konkurenti, välja arvatud juhul, kui kõnealune info on seotud üldist huvi pakkuva teemaga ja põhineb piisavalt faktidel ning on tingimuse kohaselt väljendatud teatava mõõdukusega. Vt Griel, J.-P., „Entreprises – Le dénigrement en droit des affaires La mesure d'une libre critique“, *La Semaine juridique – Édition générale (JCP G)*, nr 19-20, 8. mai 2017, *doctr.* 543, ning *Cass. Com.*, 9. jaanuar 2019, nr 17-18350.

⁹³ Tõsi küll, eelotsusetaotluses on selle esitanud kohus märkinud oma seisukoha, et lahendus, mis on ette nähtud 17. oktoobri 2017. aasta kohtuotsuses *Bolagsupplysningen* ja *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766), mis puudutab väidetavat isikuõiguste rikkumist, on üle võetav kõlvalu konkurentsi korral, mis tuleneb väidetavalt halvustavate avalduste levitamisest internetifoorumites. Olen siiski seisukohal, et liidu õiguse perspektiivis on isikuandmete rikkumise väitel võrreldes majanduslike õiguste rikkumise väitega oluline vahe.

⁹⁴ Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et huvide keskmel põhinev lähenemisviis käsitleb konkreetselt olukorda, kus isik väidab, et tema isikuõigusi on rikutud. Vt selle kohta 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, punkt 31).

⁹⁵ Peale selle võib halvustamine kujutada endast Prantsuse õiguses teataval asjaoludel turgu valitseva seisundi kuritarvitamist. *Cour d'appel de Paris* (Pariisi apellatsioonikohus, Prantsusmaa) 18. detsembri 2014. aasta kohtuotsus nr 177: *Sanofi jt vs. Autorité de la concurrence* (RG No 2013/12370). Euroopa Kohus leidis lisaks 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsuses *F. Hoffmann-La Roche jt* (C-179/16, EU:C:2018:25), et kahte konkureerivat toodet turustavate konkurentide vaheline leping edastada otsustajatele teatavat halvustavat infot kujutab endast eesmärgil põhinevat konkurentsipiirangut.

97. Tõsi küll, need konkreetsete Prantsuse õiguse erisused ise ei mõjuta seda, kuidas tuleb tõlgendada määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2. Siiski tähendab hageja valik tugineda sellele koosseisule ja mitte laimamisele kaudselt, kuid igal juhul seda, et kahju, millele tuginetakse, on puhtmajanduslik.⁹⁶

98. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on eri liikmesriikide seadustega antud majanduslike õiguste rikkumise korral nende liikmesriikide territooriumil põhjustatud kahju käsitlemise pädevus nende liikmesriikide kohtutel, kuna need kohtud on kõige paremas olukorras, et hinnata, kas neid õigusi on tegelikult rikutud, ja määrata kindlaks kahju liik.⁹⁷

99. Muu hulgas tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et kõlvatut konkurentsi käsitlevate normide rikkumise korral võib pöörduda hagiga mis tahes liikmesriigi kohtutesse, kui see tegu põhjustas või võib põhjustada kahju asja menetleva kohtu alluvuses.⁹⁸ Täpsemalt, kui konkurentsiavastastest tegevusest mõjutatud turg on liikmesriigis, mille territooriumil on väidetav kahju väidetavalt tekkinud, tuleb seda liikmesriiki pidada määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 kohaldamisel kohaks, kus kahju on tekkinud.⁹⁹

100. Kuna halvustamise korral satuvad mõju alla ühelt poolt need turud, kus turustatakse halvustatud teenuseid, teiselt poolt aga need, kus halvustav sõnum oli kättesaadav, olen seisukohal, et põhikohtuasjas tuleks pidada Prantsuse kohtuid pädevaks, kui Gtflix Tv-l on tegelikult märkimisväärsel arvul Prantsusmaal elavaid kliente ja kui vaidlusalused sõnumid postitati prantsuse või inglise keeles, niivõrd kui nende keelte oskajate arvu nimetatud liikmesriigis ei saa pidada väikeseks.¹⁰⁰

101. See lahendus on kooskõlas määruse nr 1215/2012 eesmärkidega, mis puudutavad lähedust ja korrakohast õigusemõistmist, millele on viidatud selle määruse põhjenduses 16. Kohtuid, millel on pädevus määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 alusel, s.o põhikohtuasjas vaidluse all olevatel asjaoludel iga kõnealuste avaldustega tutvunud ja nendest aru saanud kliendi elukohajärgseid kohtuid tuleb pidada niisugusteks, mis on kõige paremas olukorras hindamaks, kas halvustamine on tegelikult nende käitumist muutnud.¹⁰¹ Samuti on see kooskõlas ettearvatavuse nõudega, sest iga ettevõtja peab avalikus sisus konkurendile viidates eeldama, et tema vastu võidakse esitada hagsid eri liikmesriikides, kus see sisu on või oli kättesaadav ja kus sellel konkurendil oli kliente.

⁹⁶ Liidu õiguse kohaselt võib üks ja sama akt olla klassifitseeritud erinevalt ja seetõttu võidakse selle suhtes kohaldada eri kordasid, tingimusel, et kasutatavad klassifitseerimiskriteeriumid, nende kordade eesmärgid ja igaga neist tagatava kaitse tase on erinevad. Vt analoogia alusel 27. jaanuari 2011. aasta kohtuotsus Flos (C-168/09, EU:C:2011:29, punkt 34).

⁹⁷ Vt nt 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punkt 39).

⁹⁸ Vt selle kohta 5. juuni 2014. aasta kohtuotsus Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, punkt 57).

⁹⁹ 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punkt 33).

¹⁰⁰ Vastavalt uurimusele „Eurobaromeeter – eurooplased ja nende keeled 2012“, mille viis läbi komisjon hariduse ja kultuuri peadirektoraat, kirjaliku tõlke peadirektoraat ja suulise tõlke peadirektoraat, märkis 34% Prantsusmaa elanikkonnast, et nad peavad ennast suuteliseks saama aru ingliskeelsest vestlusest. Niisugune osakaal näib mulle piisav eeldamiseks, et Prantsusmaa tarbijate külastatavas foorumis postitatud ingliskeelne sõnum on Prantsusmaa tarbijatele tõenäoliselt arusaadav.

¹⁰¹ Vt selle kohta 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punkt 34) ja 24. novembri 2020. aasta kohtuotsus Wikingerhof (C-59/19, EU:C:2020:950, punkt 37).

102. Lõpuks ja eelkõige kinnitab seda lahendust Rooma II määruse põhjenduses 7 märgitud nõue, mille kohaselt kohtualluvusnormi tõlgendus ja kohaldatava õiguse määramise instrumendid peavad olema omavahel kooskõlas.¹⁰² Tõtt-öelda ei ole laimu suhtes kohaldatavaid kollisiooninorme küll ühtlustatud, kuid Rooma II määrusega on siiski ühtlustatud kõlvatu konkurentsiga seotud kollisiooninormid.¹⁰³

103. Niisuguse kõlvatu konkurentsi suhtes, mis mõjutab teatava konkreetse konkurendi huve, nagu põhikohtuasjas, on Rooma II määruse artikli 6 lõikes 2 ette nähtud, et kohaldatakse selle määruse artiklis 4 sätestatud üldreeglit,¹⁰⁴ nimelt selle riigi õigust, kus kahju tekib.¹⁰⁵

104. Seda arvesse võttes leian, et Prantsuse kohtud on pädevad, kui on tõendatud, et Gtflix Tv-l on Prantsusmaal märkimisväärsel arvul kliente, kelle jaoks on vaidlusalune väljaanne või vaidlusalused väljaanded kätte- ja arusaadavad. Need faktilised asjaolud on liikmesriigi kohtu hinnata.

V. Ettepanek

105. Arvestades, et andmete parandamise ja teatava sisu kustutamise nõude saab esitada ainult kostja elukohariigi kohtusse või kahju põhjutanud sündmuse paiga kohtusse või selle paiga kohtusse, kus asub nõude esitaja huvide kese, teen ettepaneku vastata esitatud küsimusele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 7 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et see tähendab, et nõude esitaja, kes tugineb kõlvatule konkurentsile, mis seisneb halvustavate avalduste levitamises internetis, ja kes nõuab nii nende andmete parandamist ja teatava sisu kustutamist kui ka hüvitist sellega tekitatud mittevaralise ja majandusliku kahju eest, võib esitada oma hagi või nõude iga niisuguse liikmesriigi kohtusse, kus internetis avaldatud sisu on või oli kättesaadav, ainult selle liikmesriigi territooriumil tekkinud kahju nõudes. Selleks aga, et nendel kohtutel oleks nõutav pädevus, peab hageja siiski suutma tõendada, et tal on selles kohtualluvuspiirkonnas märkimisväärsel arvul tarbijaid, kelle jaoks on vaidlusalune väljaanne kätte- ja arusaadav.

¹⁰² Vt selle kohta 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 41); 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, punkt 35), ja 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, punkt 39).

¹⁰³ Kuigi mõistet „kõlvatu konkurents“ ei ole Rooma II määruses määratletud, on selle määruse põhjenduses 21 märgitud, et „kollisiooninorm [peaks] kaitsma konkurente, tarbijaid ja avalikkust ning tagama turumajanduse nõuetekohase toimimise. Neid eesmärke täidab üldiselt seos selle riigi õigusega, kus kõlvatu konkurents mõjutab või tõenäoliselt mõjutab konkurentsisuhteid või tarbijate ühishuve“. Samuti, kuna liidu õiguse sätteid tuleb tõlgendada kooskõlas rahvusvahelise õigusega, vajab toonitamist, et Pariisi konventsiooni kohaselt peavad selle konventsiooni osalisriigid, kelle hulka kuuluvad kõik Euroopa Liidu liikmesriigid, tagama tõhusa kaitse kõlvatu konkurentsi eest, mille hulka kuuluvad selle konventsiooni tähenduses „valeväited kommertstegevuses, mis võivad diskrediteerida konkurendi ettevõtte ja toote reputatsiooni, tööstuslikku või kaubanduslikku tegevust“. Neid kahte elementi silmas pidades tuleb asuda seisukohale, et mõiste „kõlvatu konkurents“ Rooma II määruse tähenduses hõlmab halvustamist.

¹⁰⁴ Tõsi küll selle sättega on kehtestatud erand artikli 6 lõikes 1 sätestatud normist, milles on sätestatud, et „[k]õlvatu konkurentsi tulemusena tekkiva lepinguvälise võlasuhte suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus kõlvatu konkurents mõjutab või tõenäoliselt mõjutab konkurentsisuhteid või tarbijate ühishuve“. Saan sellest erandist siiski aru nii, et selle eesmärk on muu hulgas võimaldada asjakohastel juhtudel kohaldada määruse artikli 4 lõigetes 2 ja 3 erinorme. Vt Wautelet, P., „Concurrence déloyale et actes restreignant la libre concurrence“, *Revue de Droit commercial*, 2008/6, juuni 2008, lk 512. Seetõttu ei teki paljudel juhtudel nende kahe normi kohaldamise tulemuste vahel erinevust, kuna kahju tekkimise kohaks on sageli turg. Peale selle on sama määruse põhjenduses 21 ette nähtud, et artikli 6 lõikes 1 sätestatud erinorm ei ole erand artikli 4 lõikes 1 ette nähtud üldnormist, millele viitab artikli 6 lõige 2, vaid hoopis selle täpsustus.

¹⁰⁵ Kahju, mida tuleb võtta arvesse kahju tekkimise koha kindlaksmääramisel, on otsene kahju, nagu nähtub selle määruse artiklist 16. Vt 10. detsembri 2015. aasta kohtuotsus Lazar (C-350/14, EU:C:2015:802, punkt 23).